

ÅRS-

SKRIFT

20

22

LILLESKOLERNES
SAMMENSLUTNING

ÅRS -
SKRIFT

20

22

Udgivet af
Lilleskolernes Sammenslutning
Schillerhuset
Nannasgade 28
2200 København N

Tlf. 6914 9664

Redaktion og tilrettelæggelse
Sune Jon Hansen

Redaktionen er afsluttet 22. marts, 2022

Årsskriftet er også tilgængeligt i en
webbaseret udgave på www.lilleskolerne.dk

Layout og grafik
Anne Sofie Bendtson

Tegninger/illustrationer/værker
Friskolen i Viborg
Norrdjurs Friskole
Syddjurs Friskole
Børne U.N.I.
Aalborg Friskole
Trekronergade Freinetskole

Oplag
1200 eksemplarer
Marts 2022

Tryk
CS Grafisk A/S

INDHOLD

05

Bestyrelsens beretning 2022

16

“Corona” og kampen for skolefriheden
af Trine Nielsen

18

For skolens bedste
af Sille Larsen

20

Hvem skaber, og hvordan skabes skolen – på ny, på ny?
af Inger Kvist

24

Blæksprutter er også flokdyr
af Lars Larsen, Lene Kröll, Helle Hjort, Jeanette Veggerby,
Liselotte Rasmussen & Ann Feldbak

28

Mistrivsel og lærerfaglighed
af Tilde Mardahl-Hansen & Ida Schwartz

32

Medlemsskoler – oversigt og adresseliste

36

Nøgletal

38

Repræsentantskab 2022

Der er fællestræk ved lilleskolerne, der stadig udgøres af troen på, at der er noget vigtigt at komme efter i bl.a. det kreative, legen, musikken, teater, billedkunst og den samfundsorienterede og debatterende skolekultur.

BESTYRELSENS BERETNING 2022

“De kaldte os jo bongopatterne. Vi gik selvfølgelig også rundt med malet tøj og de der bongotrommer på maven, så lidt outreret var det da. Det var jo en hippietid. Men det handlede nok også om, at der var nogen, der ikke kunne forstå behovet for en ny type børnesange, og som havde svært ved at tilegne sig ideen om alt det der musik i pædagogikken. Så var det lettere at gøre grin med det... Det handlede i bund og grund om troen på, at børn er noget i sig selv. De er ikke nogle små tomme kar, man bare skal fylde op.”

Sådan sagde komponist og musikpædagog Lotte Kærå (f. 1929) i et interview til Information i 2017. Lotte Kærå døde d. 10. jan. 2022 efter at have lavet musik og rytmik til og med børn siden reformpædagogikkens indtog på de danske pædagogseminarier. Lotte Kærå blev i 1963 ansat som musiklærer på Den Lille Skole i Bagsværd og i slutningen af 1970'erne på Freinetskolen på Valby Langgade. Med sit fokus på kroppen, rytmikken og det musiske - og den almene dannelse af børnene - kom Lotte Kærå til ikke bare at præge Den Lille skole og Freinetskolen, men også en lang række andre *lilleskoler* over hele landet.

Komponist Bernhard Christensen, bevægelsespædagog Astrid Gøssel, musiklærer Jytte Rahbek Schmidt og senere Lotte Kærå, og Leif Falk er nogle af de musikalske søjler der har været i og omkring *lilleskolerne*. Deres store arbejde for såvel at tage musikkens formsprog seriøst og vise an til nye måder at arbejde med musik på, på en meningsfuld måde, med udgangspunkt i børnenes iboende fantasi og skabertrang, er stadig til inspiration på vores skoler.

“Sammen hver for sig” ville nok næppe have været en sangtitel, der havde slået rod i deres haver, og dette noget blodfattige fællesskabsbegreb

har da også udfordret os på lilleskolerne i en tid, der har været præget af restriktioner, afstand og isolation.

Skolernes musikliv, fællessamlingerne og *lilleskolerne*s musik- og teaterfestival er bare nogle af de livgivende, relationsstærkende og fællesskabende aktiviteter, der har blødt under pandemien. Ligesom de mange lejrskoler og udlandsrejser der er blevet aflyst eller udskudt. Lejrskolen og udlandsturen er også en stor del af mange *lilleskoler*s selvforståelse. At få udsyn og indblik i andre kulturer og opleve, lytte og forsøge at forstå hvordan andre mennesker lever - er for mange af lilleskolerne en vigtig del af kulturforståelsen og den demokratiske dannelse.

Selvom kreativiteten har været stor rundt omkring på skolerne, i forhold til at forsøge at fastholde traditioner igennem de sidste to svære år, står vi nu tilbage med spørgsmål om, hvordan vi genskaber de stærke fællesskaber, vi kender og værdsætter på vores skoler.

Hvad er det fællesskab og de fællesskabende aktiviteter kan og skal kunne? Hvorfor er det forpligtende fællesskab så vigtigt på vores skoler?

Stærke fællesskaber er et kendetegn ved *lilleskolerne*, - hvor det at blive en del af og have betydning for noget der større end en selv; at blive værdsat for det man kan og blive støttet i det der udfordrer - er vigtigt. Når man føler sig set og anerkendt som det menneske man er, så tør man åbne sig, være nysgerrig, kaste sig ud i nye ting - forsøge, fejle eller lære nyt om verden og sig selv.

I fællesskabet udvikles også demokratiske færdigheder og evnen til at deltage aktivt og forme den hverdag og virkelighed, man er en del af. Her kan man blive bevidst om og lære at forholde sig kritisk i forhold til fordeling af ressourcer, muligheder, rettigheder og magtstrukturer

og derigennem udvikle forståelse, tolerance og handlekompetence.

Der er fællestræk ved *lilleskolerne*, der stadig udgøres af troen på, at der er noget vigtigt at komme efter i bl.a. det kreative, legen, musikken, teater, billedkunst og den samfundsorienterede og debatterende skolekultur.

“Det kreative” er et vigtigt element i at ville noget med og for børn, og *lilleskolerne* har en stærk tradition for netop at danne ramme om børn og voksnes forskellige måder at udtrykke sig på og være skabende med alle mulige, og umulige, materialer. Det handler om at give børnene mulighed for at møde og forholde sig til den verden de vokser op i og skal indgå i, og give dem redskaber til at være i verden og se nye perspektiver og muligheder.

Dette synes aktuelt mere relevant end længe med tanke på, at vi i skrivende stund er vidne til det første væbnede angreb på et europæisk land siden 2. verdenskrig. “Det kreative” rummer diskussioner af at verden kan se ud på mange forskellige måder, og at vi kan bruge den viden vi står på, på nye måder. Mere rytmik og musik er måske ikke løsningen på alt, men i den givne situation kan det måske alligevel inspirere, hvis vi kigger os over skulderen og skuer tilbage til 1970erne hvor Leif Falk - en af de tidligere nævnte musikalske koryfæer - skrev “Tænk engang”:

*Tænk engang - hvis hele jordens folk de sang
de sang en sang hver en'ste gang - hver en'ste gang
før tju-bang.*

*Tænk hvis to, hvis to der sloges bare tog,
de tog en tromme når de slog, de tog og slog på
tromme.*

*Kina og Rusland,
Ægypten og Israel
U.S.A. - Vietnam
de har deres trommer.*

*Tænk engang, hvis hele jordens folk de sang
de sang en sang med samme klang, med samme
klang som den her.*

Når vi zoomer ind på skolen, går der netop pædagogisk arbejde for sig - med børn, der skal lære noget af og sammen med voksne, der kan og skal kunne deres kram og gå pædagogisk frem. Det er komplekst og tids- og tillidskrævende og uden at give ansvaret for skolen og undervisningen fra os, må vi på *lilleskolerne* turde

at insistere på lige netop denne kompleksitet og tids- og tillidshorison; som et modsvar til den evidensjagt og den dokumentations- og målliver, som desværre stadig fylder i det offentlige møde med ikke bare de frie grundskoler, men også den danske grundskole (og uddannelsessektor) helt generelt. Der er mange aktører og faktorer i spil, når en skole, en undervisning, et fællesskab, mv. skal lykkes - og det lykkes ikke altid og hele tiden lige godt. Og det er helt naturligt, men strider i nogen grad med det forventningspres på at ‘lykkes’ som netop produceres i og med diverse opgørelser og ranglister over elever og skolars performance - fagligt og socialt.

I årets løb har dette været et tilbagevendende tema i bestyrelsens drøftelser, fordi dette forventningspres også siver ind på *lilleskolerne* og potentielt skaber nogle afstande mellem forventninger til hvad skolen skal levere og præstere, og hvad skolen kan og fra et fagligt perspektiv vurderer er ‘rigtigst’ og ‘vigtigst’ at levere og præstere. Balancen mellem det enkelte barn og skolens små og store fællesskaber er altid i spil, når vi laver skole, men vi skal måske i denne tid være særligt opmærksomme på at få den afstemt, så den gode relation mellem forældre og skole, det fælles engagement i skolen, som kendetegner *lilleskolerne*, fortsat kan blomstre og udvikle skolerne med afsæt i det grundlag skolen har qua sin historie og sin aktuelle pædagogiske praksis.

Med pædagogikken i forgrunden

Lilleskolerne har ambitioner på egne såvel som på samfundets vegne. Sådan er det, sådan har det altid været, og sådan skal det være. Når man arbejder med børn, arbejder man også med samfund, og på den måde er pædagogikken, det pædagogiske arbejde på hver enkelt *lilleskole*, måden at indrette og organisere sig på, mere eller mindre direkte svar på mangler ved og ønsker til det omgivende samfund. *Lilleskolerne* har aldrig været neutrale, og i dag som i morgen er det vigtigt, at nogen tør gå nye veje eller holde fast i gamle for at kunne svare på mangler og udfordringer ved samfundet – det nære, det nationale og det globale. *Lilleskolernes* idealer og praksis er på en og samme tid både reaktioner og symptomer på samfundets udvikling; de er til tider opgør med og til tider en insistens på dogmer og en praksis ‘der virker’, og de er bestræbelser på og et ønske om at vise an til en frihed til at indrette, organisere sig og arbejde pædagogisk

“I snart to år har meget af snakken om skolen handlet om, hvilken skolen man *må* lave og ikke hvilken skole man *vil* lave.”

på måder, som man vurderer, er bedst for børn såvel som voksne – og samfund.

Når vi som skoleforening vil gå med pædagogikken i forgrunden, afspejler det bl.a. et ønske om at være en skolenær forening. At vi løbende synkroniserer os med hinanden og reelt bruger de idéer, der fremkommer i vores møder med hinanden. Det er med til at gøre vores spørgsmål og synspunkter skarpe og relevante; at de har afsæt i en skolenær virkelighed, hvor vi vil noget med og for børnene.

Vi har i det forgangne år gjort os yderligere erfaringer, gode erfaringer, med at tage afsæt i og referere til *lilleskolernes* måder at arbejde pædagogisk på, når vi har mødtes med de andre skoleforeninger, UVM, STUK og øvrige skolepolitiske aktører. Når vi ‘går med pædagogikken i forgrunden’ går vi med en insisteren på, at dialogen, debatten, samtalen og samarbejdet om skolen og undervisningen informeres og orienteres af pædagogisk forankrede analyser, begreber og perspektiver. Denne tilgang oplever vi har givet os en plads og legitimitet som aktør i det skolepolitiske felt. Vi har bl.a. deltaget i udfærdigelsen af skoleforeningernes fælles høringsvar til Styrelsen for Undervisning og Kvalitets bud på en ny *Stå mål med vejledning* og er aktuelt placeret som en af to repræsentanter for skoleforeningerne i arbejdsgruppen for den del af ministeriets *Grundskolepanel*, der har med de frie grundskoler at gøre.

Pædagogik er ikke en eksakt videnskab, men noget der udfolder sig i og udspringer af ‘at gøre’. Derfor er der heller ikke et ligefremt forhold mellem input og output. Der er ingen ‘one size fits all’; ingen formel eller ramme som kan sikre, at alle børn lærer det samme eller lærer på samme tid eller konstant er i travsel. Det

er alle de forskellige måder at indrette sig på og tilgange til at arbejde pædagogisk og fagligt med skolens fag, fagområder og fællesskaber levende udtryk for.

Vi har året igennem gjort os umage for, at vi repræsenterer lige netop dette i vores politiske arbejde og samarbejde; at vi konsekvent lader vores bidrag, indlæg, kritik, mv. være informeret af, at skolen og pædagogikken ikke kan reduceres til én bestemt form, men må ses, forstås og fortolkes, som praksisformer der bliver til og skal kvalificeres og give mening lokalt – for de voksne og børn der sammen gør og udgør skolen.

Lilleskole i en coronatid

Grundspørgsmålet i foreningens interessevaretagelse er: vil det her være godt for skolerne? Det handler om at sikre gode rammer og vilkår for, at *lilleskolerne* kan fungere i hverdagen og forfølge de visioner og mål de har – som pædagogiske og holdningsbaserede skoler. De områder vi arbejder med vil altid være styret af et blik for og en diskussion med medlemsskolerne omkring, hvordan vi sikrer, at de har de bedste muligheder for at lave den skole, de forestiller sig og ønsker. Meget har i det forgangne år handlet om corona, og vi har afholdt et utal af zoom-møder med skolelederne under titlen *Skole i en coronatid*. På disse møder har vi drøftet og gransket de sundhedsfaglige retningslinjer, deres rækkevidde og implikationer for skolen og skolelivet. Der har været stor tilslutning til møderne og engagementet og lysten til at dele erfaringer, gode tips og perspektiver har helt sikkert været med til at kvalificere de beslutninger og valg I på skolerne har skulle træffe. Desuden har møderne også bidraget til, at vi i LS netop har kunnet bringe alt dette videre til

ministeriet i form af spørgsmål på mails og på de mange møder i *Sektorpartnerskabet* (møder mellem ministeriet og parterne på grundskoleområdet), som vi året igennem har deltaget i.

Der er ingen tvivl om, at corona-pandemien har trukket spor langt ind i hjertekulen på *lilleskolerne*. Det særpræg, den oparbejdede faglighed og praksis, som er lige netop den enkelte *lilleskoles*, har haft yderst vanskelige kår under en pandemi, hvis sundhedsfaglige retningslinjer er blevet til i et helt andet billede af, hvad en skole er og kan være for en størrelse. Det har været hårdt og slidsomt og trukket enorme vekslers på alle skolens aktører: korte frister for indførelse af nye retningslinjer (som oftest udgivet sent fredag eftermiddag eller aften), der gennemgående som oftest har taget afsæt i, at børn sidder stille på stole ved et bord i et klasseværelse med en lærer siddende/stående bag et kateder. Det har ikke været let for nogen – heller ikke for de ansatte i ministeriet, der har knoklet utrætteligt med at om- og oversætte de sundhedsfaglige myndigheders anbefalinger, tiltag og retningslinjer så godt som muligt. Uagtet de mange frustrationer og komplikationer ovenstående har skabt, så må vi anerkende det enorme stykke arbejde både Departementet og Styrelsen har ydet.

I snart to år har meget af snakken om skolen handlet om, hvilken skolen man må lave og ikke hvilken skole man *vil* lave. Hvem er det lige, der har bestemt over vores skoler de sidste år og hvem har stået med ansvaret? Der har været noget i den fordeling, som har været skævt og udfordrende – og som nok fik sit ‘reneste’ udtryk, da skolerne i december sidste år blev pålagt at tjekke medarbejderes coronapas. Hvor går grænsen mellem privatliv og arbejdsliv, mellem den selvejende institution, *lilleskolen*, og Staten. Det handler om frihed og rettigheder, ansvar og forpligtigelser – og de balancer har været udfordret under coronapandemien. Og med corona blev det helt klart, at de balancer ikke er givet, men nogle som vi skal og vil kæmpe for, så *lilleskolerne* og de øvrige frie grundskoler kan fungere i hverdagen og forfølge de visioner og mål de har – som frie, pædagogiske og holdningsbaserede skoler.

Kampen for skole- og undervisningsfriheden

Og netop kampen for friheden til at lave fri grundskole har i det forgangne år stået helt centralt. Måske mere centralt end i mange år. De tre hovedsøjler, de frie grundskolers frihed står og

hviler på, er alle udfordrede. Det drejer sig om:

- *undervisningsfriheden*, som med Styrelsen for Undervisning og Kvalitets (STUK’s) forslag til en vejledning for *Stå mål med-kravet* beskrives og rammesættes på måder, der ikke respekterer de frihedsgrader som vi, både i grundlovens paragraf 76 såvel som i *friskoleloven*, er tildelt – og som også er intentionerne bag lovgivningskomplekset.
- *skolefriheden*, som med STUK’s nye vejledning til oprettelse af nye skoler begrænses. Hvor det historisk har været udgangspunktet, at en fri grundskole var ”en skole”, hvis forældre og andre ildsjæle tog initiativ til den, og initiativet rettidigt var anmeldt jf. lovgivningen, er en fri grundskole nu først ”en skole”, når initiativet er godkendt af staten. Dette er udtryk for et paradigmeskifte i forhold til muligheden for oprettelse af frie grundskoler i Danmark.
- *retten til frit at afgøre, hvilke elever man vil have på skolen* (§1 i *Lov om friskoler og private skoler m.v.*). Der er i 2021 indgået aftale om fordeling af elever på gymnasieområdet og med 7,5 mio. sat af til udvikling af blandt andet en allokering-algoritme for fordeling af elever i grundskolen (ved Forskningsenheden UDDanKvant) samt et vedvarende fokus fra regeringens side på den sociale slagside i grundskolen og et ønske om et opgør med skoledistrikterne er de frie grundskolers ret til frit at kunne bestemme elevgruppens sammensætning på baggrund af/med afsæt i skolens værdier og uden indblanding fra offentlige myndigheder også ‘under angreb’.

Vi ser i Lilleskolernes Sammenslutning med allerstørste alvor på dette; på de (politiske) bevægelser der ligger til grund for og muliggør disse initiativer, tiltag og grundlæggende miskendelser af de frie skolers *frihedsbrev*, som er givet via både grundlov og friskolelov. Og det er vi heldigvis ikke alene om. Vi står sammen i kredsen af skoleforeninger og har som nævnt bl.a. indgivet et omfattende og yderst kritisk høringsvar til Styrelsen for undervisning og kvalitets *Stå mål med-vejledning*. Samarbejdet om dette har været eksemplarisk, og vi håber og tror og vil arbejde for, at vi kan fortsætte med at have fælles front og stemme, når det gælder kampen om grundlæggende frihedsrettigheder. Ligesom vi også gjorde i svaret til STUK vedr. vejledningen om oprettelse af nye skoler. Vi står i sektoren

stærkest, når vi står sammen - og som en selvstændig politisk aktør, søger vi i Lilleskolernes Sammenslutning netop at løse vores opgaver i samarbejde med andre foreninger og organisationer, for at sikre de frie grundskoler størst mulig indflydelse med henblik på at skabe gode og fair rammer og vilkår for lilleskolerne og de frie grundskoler.

Der er ingen tvivl om, at de frie grundskoler ikke står overest på ministerens og regeringens hitliste. De frie grundskoler betragtes helt overvejende stadig som reservater for de privilegeredes børn, hvor børn som voksne sikrer sin fortsatte plads i den øvre del af det sociale rum. Vi skydes stadig og konsekvent i skoene, at vi ikke løfter vores del af det sociale ansvar og bidrager til at skævvride samfundet og udfordre dets sammenhængskraft.

Det er både frustrerende og urimeligt. *Lilleskolerne* bliver til og står i relation til samfundet og tager dermed også stilling til og reagerer på samfundsbevægelser og -forandringer. Lilleskolerne er jo netop levende og modige svar på mangler ved samfundet og den offentlige skole; mangler som forældre og skoler anser for så alvorlige, at de må tage sagen, børnenes skolegang, i egen hånd. At samle sig om at lave en anden skole - og have mulighed for at samle sig om at lave en anden skole - er helt unikt for Danmark og fører ikke altid, det er hele pointen, til de samme svar, som 'magthavernes'. Når forældre, ledere, lærere, pædagoger, sekretærer, pedeller, m.fl. samler sig om at lave *lilleskole* er det, uanset den socioøkonomiske sammensætning, også for at bibringe børnene tro på egne evner, tro på og tillid til fællesskaber og redskaber til at spørge til og udfordre eksisterende skel og forskelle i samfundet og ad den vej bevæge samfundet i en anden og bedre retning. Men dette kræver netop en reel frihed til at indrette sig pædagogisk, så skolerne i sine måder at arbejde, orientere sig og undervise på, kan tage afsæt i et bestemt sæt af holdninger og værdier.

Det gode børneliv

Det smalle dannelsesbegreb, som undervisningsministeren selv er ude efter i sit opgør med den 'teoretiske' skole, har *lilleskolerne* været ude efter i årtier. Ligesom vi har stået og står i opposition til et snævert lærings- og undervisningsbegreb. Af den helt simple årsag, at det ikke giver mening i pædagogisk forstand. Når vi svarer på ministerens, regeringens og andres kri-

tik af *lilleskolerne* (og de frie grundskoler mere overordnet), så er det på et aktuelt bagtæppe af målkrav, læringsmålsstyring, læringgørelse, kompetence- og konkurrencelogik læreplaner i daginstitutioner, fremdriftsreform, tests, trivselsundersøgelser, etc. som tilsammen har ensartet den danske grundskole og gjort det vindue, som børn og unge skal igennem for at klare sig, mindre og mindre. Men det er også, og helt afgørende, med afsæt i en opbygget faglighed og praksis, der viser, at man kan lave skole på anden vis; at man kan arbejde med fag og fagområder på andre måder; at man kan arbejde med andre tidshorisonter og en større tillid mellem skolens aktører.

For os, i Lilleskolernes Sammenslutning, er det helt afgørende og centralt, at en skoles socioøkonomiske sammensætning ikke diskvalificerer den fra at arbejde for og bidrage til et mere socialt retfærdigt samfund! En skole skal således ikke afspejle et mere eller mindre præcist udsnit af befolkningssammensætningen for at kunne arbejde med - og bidrage til - et socialt set retfærdigt samfund! Den forestilling og præmis deler vi ikke med ministeren, regeringen eller andre. *Lilleskolerne* står på og står for en række af holdninger, ideer, udgangspunkter og værdier, der hele tiden bliver til, vedligeholdt og forandret i relation til analyser af og diskussioner om og med den aktuelle tilstand i folkeskolen og i samfundet!

Og det er netop her, at vi der laver *lilleskoler*, i dag som førhen, må begrunde og finde vores legitimitet: som svar på mangler ved den offentlige skole og ved samfundet. Skal man skære den reformpædagogik til, som *lilleskolerne* ofte selv refererer til - eller forstås i relation til, så handler den i bund og grund om at føre en kritik på børnenes og samfundets vegne. En kritik som skal kvalificeres og tage sit afsæt i skolens pædagogiske ideer og holdninger. Det handler om noget så afgørende og fundamentalt som det gode børneliv og det gode samfund, og alt er således ikke og kan ikke være lige godt eller lige gyldigt - i nogen som helst skole. Heller ikke i *lilleskolerne*.

Det er der mange gode grunde til. Ikke mindst hvad "man" forstår ved god/rigtig skole, politisk, i pædagogiske fagkredse, i den offentlige samtale og i de hjem, der hver dag har børn der sendes i skole. Spørgsmålet er imidlertid stadig: Ud fra hvilke kriterier måler vi skolens legitimitet i - og bidrag til - samfundet? Og hvilke skoler er der så at sige plads til, hvilke pædagogiske ideer og former for pædagogisk arbejde og undervisning

er der plads til, hvis skolens legitimitet og evne til at arbejde med bl.a. social (u)retfærdighed alene defineres ud fra dens elevsammensætning.

I Lilleskolernes Sammenslutning følger vi regeringens og ministeriets signaler og udmeldelser tæt og vil i vores møder fortsat holde den pædagogiske fane højt og insistere på, at det pædagogiske arbejde der går, og kan gå for sig, på de enkelte skoler, også får plads - som modsvar til og kvalificering af de kvantitative analyser og allokeringalgoritmer der produceres af folk på lang afstand af skolernes mangfoldige praksis. Vi skal vise an til *lilleskolernes* årelange oparbejdede praksis for, at give eleverne mulighed for at se verden fra et andet perspektiv end det rent personlige; for at spørge kritisk til samfundets fordelingsstrukturer og magthierarkier og for at tage aktiv stilling til, hvordan vi kan få en socialt set retfærdig verden, det er til og værd at være i - for alle.

Opbygningen af sekretariatet

Ved genetableringen af Lilleskolernes Sammenslutning som selvstændig skoleforening var det en vigtig ambition, at medlemsskolerne kunne være medlem af en forening, som ud over at varetage opgaver som interesseorganisation og skoleforening for medlemsskolerne i klassisk forstand, ligeledes stillede sig til rådighed som *arbejdsgiverforening*; dvs. som forening der både rådgiver om de økonomiske, administrative, ansættelsesretlige og ledelsesmæssige spørgsmål, som skolerne møder som arbejdsgivere og selv- ejende institution, og som også deltager i arbejdet med og forhandlingerne om at sikre gode og fair rammer og vilkår for skolerne.

Denne ambition har fyldt i opbygningen af sekretariatet. Med ansættelsen af Niels (konsulent), der startede i januar 2021, fik vi de kompetencer og kvalifikationer der skulle til for, at vi som *full service* skoleforening var og er dækket hele vejen rundt. Tilsammen med Lars (konsulent) og Sune (sekretariatsleder) har vi således fået det treklover, som var målet, da vi genetablerede Lilleskolernes Sammenslutning.

Og det har i årets løb vist sig som et stærkt treklover. Kort efter nytår 2021 landede en ny arbejdstidsaftale for lærerne på de frie grundskoler indgået af Skatteministeriet, Medarbejder- og Kompetencestyrelsen med Lærernes Centralorganisation og CO10. Et væsentligt slagnummer i aftalen var introduktionen af et samarbejds- og planlægningsspor, som lokalt

skal danne grundlag for ledernes og lærernes tilrettelæggelse af lærernes arbejdstid i skoleåret. På initiativ af Lilleskolernes Sammenslutning iværksattes et samarbejde med Frie Skolers Lærereforening, FSL, om at udvikle og gennemføre et seminar for skoleledere og tillidsrepræsentanter på skolerne, hvor man kunne få og danne sig et overblik over arbejdstidsaftalens indhold og indbyrdes drøfte dens perspektiver samt anvendelse lokalt. Seminarerne der blev afholdt i efteråret i Jylland (Børnernes Friskole) og på Sjælland (Haslev Privatskole), var velbesøgte og fik gode 'anmeldelser'.

På den måde at komme medlemsskolerne i møde og i praksis introducere til arbejdstidsaftalens samarbejdsspor gennem et samarbejde mellem LS og FSL var og er, på mange måder, eksemplarisk for den skolenære skoleforening, vi gerne vil være. Og der er ingen tvivl om, at arrangementer som disse også er med til at styrke afsættet for den rådgivning og de materialer vores sekretariat stiller til rådighed om aftalens indhold og brug frem imod og i forlængelse af dens fulde indfasning fra august 2022.

Primo februar 2021 indgik Centralorganisationernes Fællesudvalg, CFU, og Skatteministeriet, Medarbejder- og Kompetencestyrelsen overenskomstforlig på det statslige område, som bl.a. omfatter lærere, børnehaveklasseledere og ledere ved frie grundskoler. Sekretariatet har i sine ugentlige nyhedsbreve, *LS Aktuelt*, orienteret om dette og året igennem er vores hjemmeside blevet mere og mere udbygget, så overenskomster, aftaler og skemaer i tilknytning til overenskomster – og meget andet – er let tilgængeligt. I det hele taget har sekretariatet gjort en stor indsats for, at foreningens hjemmeside kan være en ressource for skolernes administration og ledelse.

I regi af *Skoleforeningernes Aftaleenhed* indgår Lilleskolernes Sammenslutning i overenskomstforhandlinger inden for det frie grundskoleområde på pædagog-, kontor- og serviceområderne. For Lilleskolernes Sammenslutning havde det i forhandlingerne især prioritet at hæve pensions-satserne i de enkelte overenskomster. Dette lykkedes i HK- og 3F-overenskomsterne, ligesom seniorbonus i stil med det statslige område aftaltes her.

Vi sigtede i Lilleskolernes Sammenslutning også efter at komme igennem med, at skolerne kan forlænge perioder med mulighed for *timeansættelser* på serviceområdet fra én til tre måneder, da skolerne ofte står med situationer, hvor

“Hvor formanden/-kvinden tidligere var omdrejningspunktet for aktivitet mellem møderne, er alle medlemmer nu aktive i deres roller og udvalg.”

netop sådanne *timeansættelser* er ønskelige. Også dette havde vi succes med.

Samlet oplever vi, at LS har en god portion af indflydelse og medindflydelse på skoleforeningernes prioriteringer og strategi i foreningernes egne overenskomstforhandlinger, hvilket flugter rigtig godt med fortsat at sikre et godt og tillidsfuldt samarbejde.

Et andet vigtigt opmærksomhedspunkt i re-etableringen af Lilleskolernes Sammenslutning og opbygningen af vores sekretariat har været kontakten til og rådgivningen af medlemsskolernes administrative personale. Vi har helt fra starten ønsket og haft en ambition om at kunne bistå skolerne med relevant materiale og rådgivning. Der er stor forskel på *lilleskolernes* størrelse og de ressourcer de har tilgængelige – og derfor er der også stor forskel på 'det administrative set up'. Det forsøger vores sekretariat at navigere i og med Lars ved roret og som omdrejningspunkt, er vi kommet langt ift. at kvalificere, hvor vi lægger snittet og hvilke materialer vi stiller til rådighed. Der er for os at se en vigtig balance i, at de materialer vi selv producerer eller henviser til, ikke bliver for docerende og normerende, men giver mulighed for og plads til den enkelte skoles særpræg.

Et vigtigt element i dette og i den gode tætte kontakt til 'hvad der rører sig og er behov for' er de månedlige zoom-møder med medlemsskolernes administrative personale og ikke mindst også det *Netværksdøgn*, (som sekretærene selv har taget initiativ til) og som heldigvis igen kunne afholdes i 2021 (efter to udsættelse pga. corona). Med næsten 40 deltagere, et flot program og en lige så flot feedback har vi god grund til at

glæde os over den stærke relation, der er vokset frem mellem medlemsskolernes administrative personale, med netværk både på Sjælland og i Jylland.

Vi er i det hele taget yderst tilfredse med at Lilleskolernes Sammenslutning på så relativ kort tid, har fået så godt og velfungerende et sekretariat. Med faste arbejds gange og processer og en god og tillidsfuld kontakt til skolerne.

Bestyrelsens organisering

Siden repræsentantskabsmødet i 2021, har vi i bestyrelsen haft et fortsat fokus på at etablere og sikre en bæredygtig og langtidsholdbar organisering. Det skal være muligt for kandidater fra alle skolestørrelser at indgå i bestyrelsesarbejdet i LS - og menneskeligt bæredygtigt at engagere sig i dette arbejde. Det mener vi, at have skabt rammer for nu.

I bestyrelsen har alle medlemmer nu specifikke ansvarsområder og mulighed for at arbejde "for deres mandat". *Forpersonsopgaven* er her ved blevet lettet en del, uden dog at blive helt opløst. Hvor formanden/-kvinden tidligere var omdrejningspunktet for aktivitet mellem møderne, er alle medlemmer nu aktive i deres roller og udvalg. Vigtigst at fremhæve er måske, at den politiske interessevaretagelse pt. ikke varetages af forpersonen, og at vi heller ikke ser det som en nødvendighed i fremtiden.

Denne organisering engagerer alle bestyrelsesmedlemmer - også suppleanterne - både på og imellem de ordinære møder. Vi er nået langt i denne, blandt skoleforeninger, atypiske struktur og vores samarbejdspartnere i bl.a. skoleforenin-

ger, fordelingssekretariat og undervisningsministeriet har taget godt imod os, og accepteret vores bevæggrunde for måden at konstituere os på som bestyrelse.

Konsolideringen af denne nye struktur har været tidskrævende, men vi er efterhånden ankommet til et sted, hvor tågen er lettet. Fra de overordnede fælles drøftelser, til de enkelte udvalgs egne overvejelser om hvordan man bedst kan byde ind og være med til at tage vare på og udvikle LS. Udvalg som "udenrigsudvalget" (politisk interessevaretagelse) og "økonomiudvalget" har haft en del bundne opgaver grundet samarbejde med eksterne aktører, hvorimod "kulturudvalget" og "indenrigsudvalget" har haft lidt friere rammer til at definere deres kommissorium.

Fællesnævneren for alle møder i og om LS' bestyrelse har året igennem været vores dygtige sekretariatsleder - Sune, foruden hvem dette særlige udviklingsprojekt ikke var kommet i mål.

At arbejde på denne måde kræver et godt og ofte kompleksitetsreducerende overblik over de processer der er i gang - og dét har Sune.

Det har også været en hjælp, at udvalgsmøder for det meste har været afholdt online. En lille, men ikke uvæsentlig corona-gave.

Bestyrelsen har afholdt ni ordinære møder, og ét online visionsdøgn. Udvalgene har alle holdt arbejdsmøder mellem de ordinære bestyrelsesmøder. Formand og næstformand har løbende afholdt møder med LS.

På baggrund af den nye struktur, hvor arbejdsopgaverne i bestyrelsen er mere jævnbyrdigt fordelt, besluttede bestyrelsen i efteråret at dele det der tidligere var formandshonorar i fire puljer fordelt til formand, næstformand og "udenrigsformand", samt en fjerde pulje til at videreudvikle den samlede bestyrelsesform og -organisation samt fortsat at dygtiggøre bestyrelsen.

Tak

Vi vil gerne starte med at rette en særlig tak til de frie grundskolers skoleforeninger for det gode og tætte samarbejde og sammenhold, både på 'politikerniveau' og 'embedsmandsniveau', der har karakteriseret og kendetegnet året der er gået. Det engagement og den konstruktive tilgang, der præger dialogen og møderne - at der er god stemning, når vi mødes i forskellige fora og et højt fagligt og sagligt niveau - er uden tvivl af stor betydning for vores fælles kamp for de

frie grundskolers rammer og vilkår; for de frie grundskolers frihed til at lave fri grundskole.

Tak til Danmarks Private Skoler, Dansk Fri-skoleforening, Foreningen af Kristne Friskoler, Deutscher Schul- und Sprachverein og ikke mindst også tak til Sammenslutningen af Steinerskoler, som vi er så heldige at dele kontor med. Vi ser frem til at fortsætte og bygge videre på de gode samarbejdsrelationer og det stærke sammenhold skoleforeningerne imellem.

En tak skal også lyde til medarbejdere i Børne- og Undervisningsministeriet. Der har også i år gået et kæmpe arbejde for sig i forbindelse med at formidle, fortolke og formulere retningslinjer, vejledninger, spørgsmål/svar, mv. i forbindelse med corona-pandemien. Tak også for at invitere og involvere os i diverse forarbejder/processer. Selvom vi sjældent er helt enige, så er det godt, at vi kan mødes og høre og diskutere hinandens opfattelser og tilgange.

Tak for et godt samarbejde i årets løb til Frie Skolers Lærerforening, Frie Skolers Ledere, BUPL, 3F og HK. Tak til medarbejderne i Fordelingssekretariatet, i ministeriet og styrelser. En stor tak skal også lyde til de mange politikere, pædagogikfolk- og forskere og andre, der engagerer sig i de frie grundskoler og lytter til vores synspunkter. Tak til Efterskoleforeningen og Frie Fagskoler. Tak også til *Lilleskolernes Pædagogisk-Historiske Selskab*.

Fredag den 6. maj 2022 afholder vi reception for Peter Højgaard Pedersen. Peter Højgaard har i årtier været Lilleskolernes Sammenslutnings både styrmand og anker - og i 2021 har han været en stor hjælp i opbygningen og konsolideringen af Lilleskolernes Sammenslutnings sekretariat. Den 6. maj skal vi fejre Peters lange, tro, professionelle og generøse tjeneste - Peter vi kan ikke takke dig nok!

Det har igen i år været et begivenhedsrigt år - også i Lilleskolernes Sammenslutning. Samtidig med at vi har skullet komme helt på plads som skoleforening, har vi også skulle navigere gennem et fortsat corona-vejr. I den forbindelse skal lyde en kæmpe tak til vores sekretariatet. Med jer ombord er vi alle i yderst gode og kompetente hænder.

Den største tak skal imidlertid lyde til alle jer dedikerede og engagerede lilleskolefolk på og omkring skolerne. Den indsats I gør, det arbejde I lægger i at lave skole, det mod og sammenhold jeres skoler står på og er udtryk for, er ryggraden i *lilleskolerne*. Uden jer, ingen *lilleskoler*.

“CORONA” OG KAMPEN FOR SKOLEFRIHEDEN

L ogger ind på zoom og scanner galleriet. Aldrig har så mange lilleskoleledere mødtes så hyppigt indenfor de sidste knap 2 år. “Corona” har kaldt os sammen.

Corona er “bare” en virus. Det er alle de kampe, den giver anledning til, der er interessante. Måden staten har valgt at håndtere pandemien nationalt – og måden vi har fortolket og oversat lokalt.

Fra vores første fælles LS-zoom-møde i foråret 2020 til i dag har vores fortolkninger og praksisoversættelser på skolerne været vidt forskellige. Vores valg har afspejlet den helt konkrete kontekst på skolen; kulturen, kommunikationen, arbejds- og opgavefordelinger, og de mangeartede hensyn og dilemmaer vi balancerer mellem.

Skolen er blevet slidt og udfordret af den uforudsigelige omstilling, splittelse af skolens fællesskaber og navigering i et sundhedsregime fjernt fra vores profession. På samme tid har vi bestræbt os på at udnytte den frisættelse og de muligheder, der også har fulgt af onlineundervisning, opdelinger og færre “stå-mål-med”-krav.

Men vores skolefrihed er også blevet eksproprieret af Undervisningsministeriets korte varsler og såkaldte anbefalinger. I de sidste retningslinjer for grundskoler stod der: *“Det anbefales, at undervisning foregår i stamklasser i det omfang, det er foreneligt med den almindelige undervisning”*. Retningslinjerne er som bekendt ophævede, men blikket er vel det samme? For hvad er “almindelig undervisning”?

De facto kunne vi ikke undlade at følge anbefalingerne – og dermed kunne vi ikke gennemføre

vores almindelige undervisning. Vores “almindelige undervisning” på Albertslund Lille Skole er aldersintegreret, teambaseret, tværfaglig og projektorienteret i cirka halvdelen af elevernes undervisningstid. Der er mange fagligheder spundet ind i projekter, og forløbene indgår i 3-årsrul (vi har 3 klasser pr. team). Vi har udviklet en unik lilleskole-didaktisk faglighed med særlige samarbejds- og undervisningsformer og -midler og ad åre opbygget et solidt bagkatalog.

Vi kan sagtens “stå-mål-med” og lære børnene det, de skal lære på vores måde – over de 10 år.

Det virker til, at de, der bestemmer, går ud fra, at undervisning består i en lærer til en klasse i et fag i en lektion; at undervisningen kan planlægges med få dages varsel og opstår i det øjeblik læreren træder ind i klassen. Hvilket givetvis er muligt, hvis man har deponeret didaktikken i en lærebog og blot kan fortsætte fra side 17 til side 18.

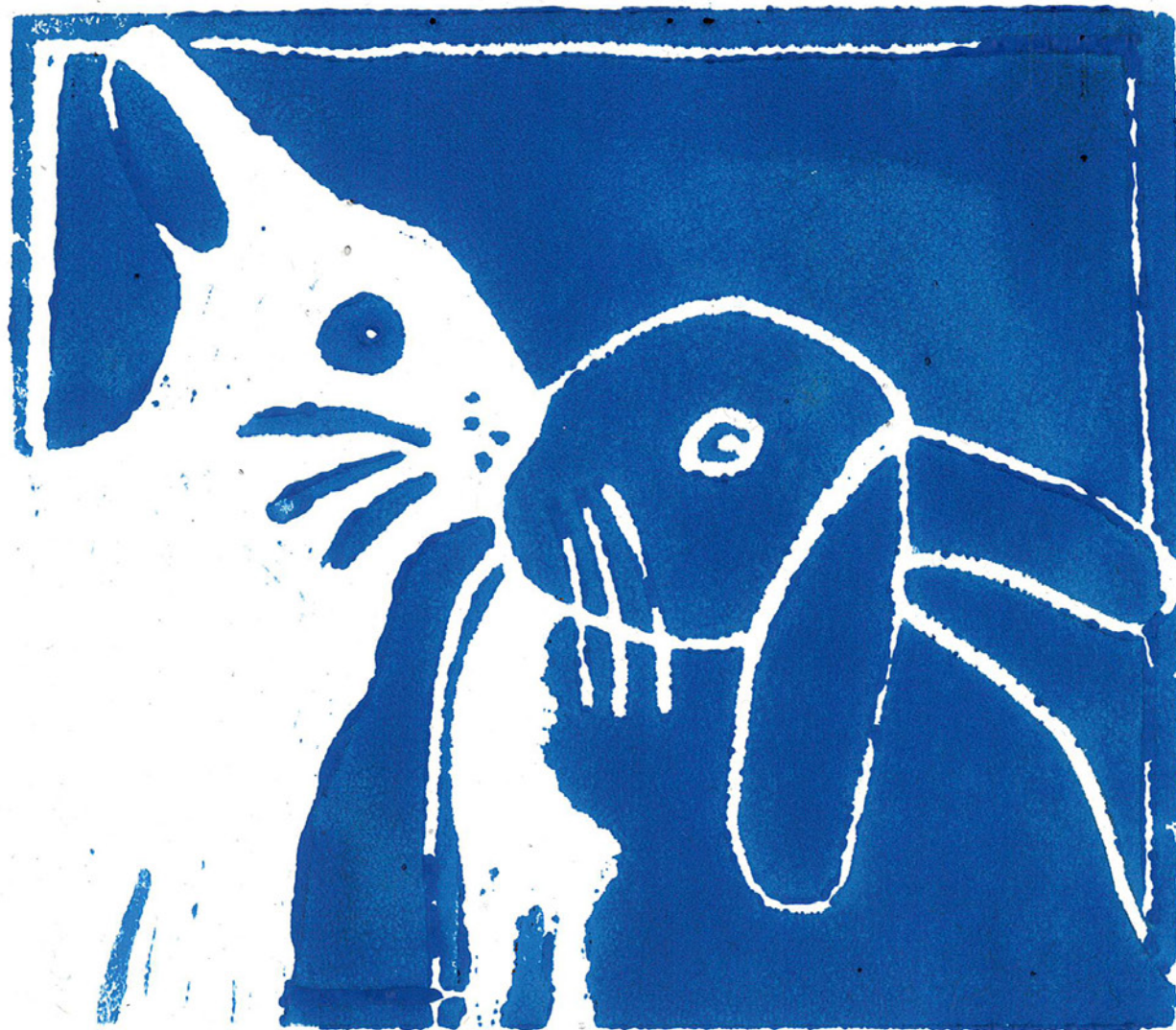
Corona-anbefalingerne fra sundhedsstyrelsen og undervisningsministeriet konstituerer ét bestemt, reduktionistisk undervisnings- og skolesyn – og det underminerer os som frie grundskoler.

Set i sammenhæng med, at vores sektor er steget fra at udgøre 5% til 20% af eleverne i de danske grundskoler, at der i den samme periode blandt meget andet har udviklet sig en stærk forvaltnings- og styringsmentalitet på tværs af departementer og styrelser, at tilsynet med skolerne er blevet skærpet og centraliseret, skal vi ikke blot gen(op)finde vores egen lille lilleskole, men også huske, at friheden til at lave lige præcis vores skole(r) fortsat er noget, vi skal kæmpe for.

SILLE LARSEN
Bestyrelsesformand
Hillerød Lilleskole

FOR SKOLENS BEDSTE

Jeg er så glad og stolt over at være en del af bestyrelsen på Hillerød Lilleskole. Jeg har været mor på skolen i 11 år og medlem af bestyrelsen i 7 år, det sidste års tid har jeg været valgt som formand.

Jeg går til bestyrelse, som andre går til håndbold! For det sociale, fællesskabet og den personlige udvikling. Og fordi jeg vil være med til at skabe en super hverdag for børn, forældre og personalet på skolen, arbejde for den gode dialog og gode stemning i bestyrelsen og skabe arbejdsro til skoleledelsen. Set ud fra mit eget egoistiske synspunkt, syntes jeg det er superinteressant, lærerigt og spændende at være med til at passe på en skole, der er for børn, og hvor der er kreativitet, ro, mod, fællesskab og varme. Det gør mig glad. En skole hvor det er børnelivet der skal leves, alle kender alle, hvor der er passende forstyrrelser og skønne livsduelige unge mennesker, der indtager verdenen efter endt 9. klasse. Jeg er virkelig glad for at være med til at drive sådan en fin skole, som så mange mennesker er glade for.

Da jeg blev valgt ind i bestyrelsen for 7 år siden, var det uden en kæphest. Det kan måske lyde lidt uambitiøst, men min tilgang var åben, nysgerrig og lyttende. Jeg havde brug for at lære noget om arbejdsgangene, opgaverne og rammerne. Det tager tid at komme ind i forretningsordenen, vedtægterne og værdigrundlaget. Jeg kom ind i en bestyrelse, der bestod af en blandet anciennitet. Nogle havde været der længe, andre i kortere tid. En fin Ying/Yang af nogle der bar på historikken, huskede på tidligere beslutninger og ting der fungerede, og nye øjne der stillede nysgerrige spørgsmål og kunne være med til at sætte luppen over og bidrage til en konstruktiv dialog.

Det er superfint at være godt tilfreds. Det betyder ikke at man lader stå til og venter på at krisen kommer; at man ikke er oppe på tærne og gør sig umage. Vi kan altid dygtiggøre os – også i arbejdet med at vi i bestyrelsen husker hinanden på, at skoleledelsen er ansat til at klare skoleproblemerne, lærerne og i det hele taget at drive skolens hverdag.

Når man vælger at stille op til bestyrelsen, har jeg en klar forventning om, at man er en aktiv medspiller. Man vil fællesskabet, hvor man lærer hinanden bedre at kende, udvikler sig og søger viden sammen og hver for sig. For på den måde at få et fælles sprog og en fælles forståelse for hvilke arbejdsopgaver, der er i bestyrelsesarbejdet, få økonomisk indsigt og i det hele taget et blik på, hvordan man driver en skole. Vores særinteresse er netop 'skolens bedste', og selvom vi måske ankommer til bestyrelsesarbejdet med individuelle mærkesager, så må vi hele tiden holde øje med, at de ikke står i vejen for at vi kan løfte os op i helikopterperspektivet og se hvad der er til gavn for skolen.

I vores bestyrelse på Hillerød lilleskole har jeg oplevet den svære balancegang, der er i forståelsen af og arbejdet med det at være forælder og bestyrelsesmedlem på én og samme tid. Hvordan håndterer man sin rolle? Kan man have konflikter med skolen, lærerne, ledelsen, på samme tid som man sidder i bestyrelsen? Hvad er det for signaler man sender ind af og ud af til? Det giver en masse ubalance i bestyrelsesrummet når der opstår usikkerhed om vores rolle. Hvilket perspektiv bliver der set og talt fra? Er der skjulte interesser? Er det bestyrelsens eller min egen – mig som forælder...eller som bestyrelsesformand (/medlem)? Og er det for hele skolens bedste?

Vi i bestyrelsen er en gruppe af mennesker der kommer med hver sin baggrund. I mine øjne er den forskellige baggrund og de forskellige fagligheder en styrke for bestyrelsen og dermed skolen. Det aller vigtigste er dog om du er interesseret i at "drive"/udvikle/arbejde for skolen og give arbejdsro til skolens ledelse som bestyrelsen har ansat til at drive skolen i det daglige. Jeg vil slå et slag for fælles fodslag og vigtigheden af fællesskabet. Vi har frihed til at lave en skole med et bestemt sæt af værdier; værdier som der hver dag arbejdes med i skolen, som er blevet til og bliver til i en levende praksis og dialog mellem skolens aktører. Disse værdier skal afspejles over hele skolen og selvfølgelig også i bestyrelsesrummet.

INGER KVIST
Skoleleder
Lilleskolen i Odense

HVEM SKABER, OG HVORDAN SKABES SKOLEN – PÅ NY, PÅ NY?

Kun den, der forandrer sig, forbliver tro mod sig selv.
Wolf Biermann

På Lilleskolen Odense har alle - børn, ansatte, forældre, bestyrelse og skoleleder - retten til at tænke nyt, stille spørgsmål, stille forslag eller tage et initiativ. Men retten i sig selv skaber ikke skole. Det sker kun ved, at nogen vitterligt tænker, taler og handler - kort sagt bruger friheden.

Sådan står der på forsiden af Lilleskolens Demokratiskrift, og det kan jo lyde som et ganske godt tilbud. Men kunsten er at få folk til at bide på – vitterligt at tænke, tale og handle – kort sagt at bruge friheden.

Det var unægteligt meget nemmere, hvis vi havde en guru, en stor skolefader eller -moder, som fra fortiden kunne fortælle os, hvad god skole er. Men det har vi ikke. Og det vil vi ikke have.

Vi har ministeriet – og det er mere end rigeligt!

Lilleskolen Odense hed oprindeligt Stærmosø Lilleskole og lå langt ude på landet. Den var en af de gamle røde lilleskoler med udstrakt forældredemokrati, kampe og generalforsamlinger over flere dage. Der var masser af musik, masser af leg, emnearbejder, fælleslejrskoler og fælles nøgenbadning i Tommerup Svømmehal – indtil bademesteren erklærede, at det var noget svineri. Det var kreative og eksperimenterende folk. De var modige, de ville noget, og de havde energien. De lavede en god skole, som børnene holdt af, som lærerne holdt af og forældrene ligeså. Det var over hele linjen *vores skole*.

Da jeg lærte skolen at kende i 1985, var slagord og forældreengagement stilnet en hel del af. Nu måtte lærerne godt være de professionelle, og vi nød og råbrugte en nærmest blind tillid fra forældrene. Det var sjovt, altopslugende og berigende.

Vi arbejdede ikke, i hvert fald ikke bevidst, på noget bestemt pædagogisk grundlag. Men vi havde en stærk intuition for, hvad der er godt og nødvendigt, væsentligt og uvæsentligt for børn. Vi fløj ikke afsted fra ide til handling, men brugte oser af tid på planlægning, diskussioner og samtaler.

Det var friheden, makkerskabet og ikke mindst fællesskabet med børnene, der drev det hele.

Ja, det var lærernes legeplads, men netop det var drivkraften, og det der skulle til for at lægge al den energi, nysgerrighed, omtanke og vilje i projekterne, som vi gjorde. Det skulle der også til for at smitte børnene med samme glæde og energi.

Dét var skole for børn – alt sammen set i det glade bakspejl.

Men festen varede ikke ved. Forældre holdt op med at sende deres børn langt ud på landet for at gå i skole. Vi rundede 1989, kollektiverne svandt ind, og det samme gjorde elevtallet. Vi flyttede til Odense fyldt med håb – men muligvis også med et tvivlsomt ry. I hvert fald lod eleverne vente på sig.

Hvem var vi? Det var stadig *vores skole*, og der blev holdt møder, spekuleret, skrevet ned og diskuteret. Vi var enige om, at det socialistiske skulle ud af formålet.

Men hvad så? Vi stod i stampe i et pædagogisk vadested.

Der var kun os selv til at finde vej og retning – og vi havde brug for, at mange andre fulgte med, ellers ville skolen lukke. Det var en smertelig proces over flere år.

Det var ikke planlagt, men efterfølgende tydeligt, hvor afgørende det var, at én af os fik luft i et år. Kom fri, mødte andre tanker, fik plads og tid til selv at undersøge og tænke og vendte tilbage med en stærkere vision om skole for børn. Det var praktisk og formentlig nødvendigt, at den person også var den nye leder – og – at det samtidig lykkedes at få indmeldt 17 børn i børnehaveklassen.

Vision, position og forbedret økonomi hjæl-

per betragteligt på at få samling på en skole. Herefter kunne vi - bestyrelse, ansatte og forældre - starte en proces med grundige drøftelser om børn, dannelse og skole og efter halvandet år samles om et nyt pædagogisk grundlag. Vi havde ikke glemt rødderne. Det musiske, projekterne, rejserne og det demokratiske var – og er – stadig levende. Men nu havde vi et pædagogisk fundament og vidste, hvad vi ville med børnene og undervisningen og ikke mindst hvorfor.

Havde vi herefter lukket døren til verden, var historien slut og skolen ligeså. Men vi udfordres og inspireres hele tiden af fx nyansatte, som kan noget og brænder for noget, vi ikke havde før, besøg på andre skoler, netværk, ansatte på videreuddannelse og foredrag i fx Lilleskolernes Sam-

menslutning. Mange små og store tanker og ideer, som puffer til både prioriteringer og praksis i skolen. Ændringer som i høj grad drøftes og udformes i personalegruppen og konfirmeres eller justeres i bestyrelsen. Hele tiden handler det om at holde gryden i kog og lade ideer, muligheder og kritiske blikke koge med. Det giver kraft og krydderier og fornyet energi. I de processer er opmærksomheden på det pædagogiske fundament og værdigrundla-

get helt afgørende for, at det ikke bliver en gang fast food og flakken omkring.

Skolen kan ikke grundlæggende gå i én retning i dag og i en anden retning i morgen, eller hoppe fra tue til tue alt efter hvad der lige er oppe i tiden. Men vi kan forstærke den pædagogiske praksis om vores dannelsesmål, når vi får blik for det og praktisk mulighed for det.

Blikket blev løftet med FN's 17 Verdensmål. Selv om den viden, der lå til grund, ikke var ny, kaldte udformningen og lanceringen af dem alligevel på et svar fra skolen. Hvis fremtidens voksne skal passe på naturen, er det godt at starte med børnene. De har umiddelbart en relation til og en nysgerrighed over for naturen, hvis de får lov. Det førte til, at vi siden 2016 har

haft naturskole i indskolingen hver fredag – altså ud i naturen hele skoledagen uanset vejr og vind sammen med en naturfagslærer og klassens pædagog. De fagligt stærke naturfagskompetencer havde vi haft i en årrække, men vi havde ikke set væsentligheden så klart før De 17 Verdensmål og derfor heller ikke lagt os i selen for at finde den gode struktur for realiseringen.

Og så er der jo ministeriet! Nogle gange virkeligt noget bøvl, som står i vejen for vores syn på og arbejde med børn og skole. Andre gange ben-spænd, som kan vise sig at åbne for nye tanker og en ny forståelse af vores dannelsesmål.

Sidste påfund i rækken af ministerielle ben-spænd er den praktisk-musiske eksamen. Sat i værk for at fremme tilgangen til de håndværksmæssige uddannelser – hvorfor musik og billedkunst, men ikke drama jo oplagt skulle pege i den retning. Det eksamenskrav har virkelig givet anledning til hovedbrud nærmende sig fortvivlelse. Skulle vores 3-årige linjefag i musik, billedkunst og drama, som afsluttes med afgangsprøve i 9., ødelægges af eksamen efter 8. klasse? Eller skulle alle elever gå til eksamen i håndværk & design, et nyt fag på skolen? Muligheden var der, fordi vi var i gang med at projektere et nyt hus med lokaler til netop dette fag. Derudover havde vi to lærere, som brændte for faget.

Første eksamen i Håndværk & Design blev afholdt i januar i år, og både lærere og elever var nærmest 'høje'. Nu ved vi en god del om, hvad faget er og giver. En ny erfaring der kalder på eftertanke, ikke mindst set i relation til den digitale verden, som udgør en stadig større del af børnenes liv. Heldigvis holdt vi eksamen i januar, så vi inden næste skoleår kan nå at drøfte og vurdere om netop håndværk og design skal være en fyldig og væsentlig del af undervisningen på Lilleskolen. Jeg tror det. Det kræver prioriteringer. Vi kan ikke bare have mere af alting. Og hvad siger børnene selv?

Hvad er det så for en pædagogik, der bedrives eller rettere udspiller sig? Mange forandringer på skolen gennemtænkes, undersøges, drøftes og besluttet i fællesskab. Men ikke rigtigt de snigende og dog gennemgribende forandringer.

Hvilken betydning for undervisning, fællesskab og dannelse har IT, inkl. elevernes mobiltelefoner? Hvilken betydning for undervisning og elevdemokrati har fagportalene i sammenhæng med fagtrængsel og skrappe pensumkrav? Hvilken betydning har det højere elevtal i klasserne?

Bliver undervisningsfriheden, fællesskabet og demokratiet kvalt i ministerielle krav, må ledelsen levere rygdækning til lærerne, så skolen kan blive fri.

Bliver undervisningsfriheden, fællesskabet og demokratiet kvalt i for mange børn i klassen, for mange børn med særlige behov eller forældre ditto, må ledelsen vågne op.

Og midt i alskens krav, slid og udfordringer indefra og udefra:

Hvorfor blev rejserne, musikken og musicalen aldrig truet? Af økonomi, af tidsnød og fagtrængsel. Alt det kreative, fællesskabende og oplevelsesrige blev aldrig anfægtet af hverken lærerne eller bestyrelsen, selv om der var pres på i dagligdagen.

Mon ikke vi i højere grad igen skulle have modet til at satse på lærernes professionalisme, lyst, iderigdom, vilje og engagement, som grundstof-fet i den frie skole?

Meget er ændret på Lilleskolen i tidens løb. Men tanken om den gode barndom og det gode liv – hvor man knytter betydningsfulde venskaber, er opmærksom, engageret og aktivt deltagende både i forhold til sit eget liv og i forhold til gruppen eller på længere sigt samfundet; et liv, hvor man oplever og udtrykker sig, ikke blot i ord, men også i musik, drama og billeder; et liv med leg og rejser i såvel fantasiens som i den store virkelige verden – tanken om at lave sådan en skole har været bærende igennem hele Lilleskolens historie.

LARS LARSEN – Lilleskolernes sammenslutning
KURSUSUDVALG;
LENE KRÖLL – Albertslund Lilleskole
HELLE HJORT – Den Lille Skole
JEANETTE VEGGERBY – Humlebæk Lille Skole
LISSELOTTE RASMUSSEN – Trekronergade Freinetskole
ANN FELDBAK – Nordsjællands Friskole

BLÆKSPRUTTER ER OGSÅ FLOKDYR

S kolesektretær - Administrativ leder – Kontorarbejder
– Administrationschef – Sekretær – Bogholder – Kon-
torpersonale - Kontorchef – Administrativ medarbejder
– Kontorassistent – Forretningsfører

Kært barn har mange navne, men hvad skal vi egentlig kalde dem - alle dem rundt omkring på kontorerne på *Lilleskolerne*? Og hvad laver de egentlig? Man bliver ikke nødvendigvis klo- gere af at se på alle titlerne der flourer, og det er heller ikke entydigt hvad arbejdsopgaverne består i, hvis du bliver ansat som administrativ medarbejder på en lilleskole. Men noget må nødvendigvis binde kontorpersonalet sammen på skolerne, for der har i mange år eksisteret et nærmest ubrydelig landsdæk- kende netværk, som har modstået de fleste storme.

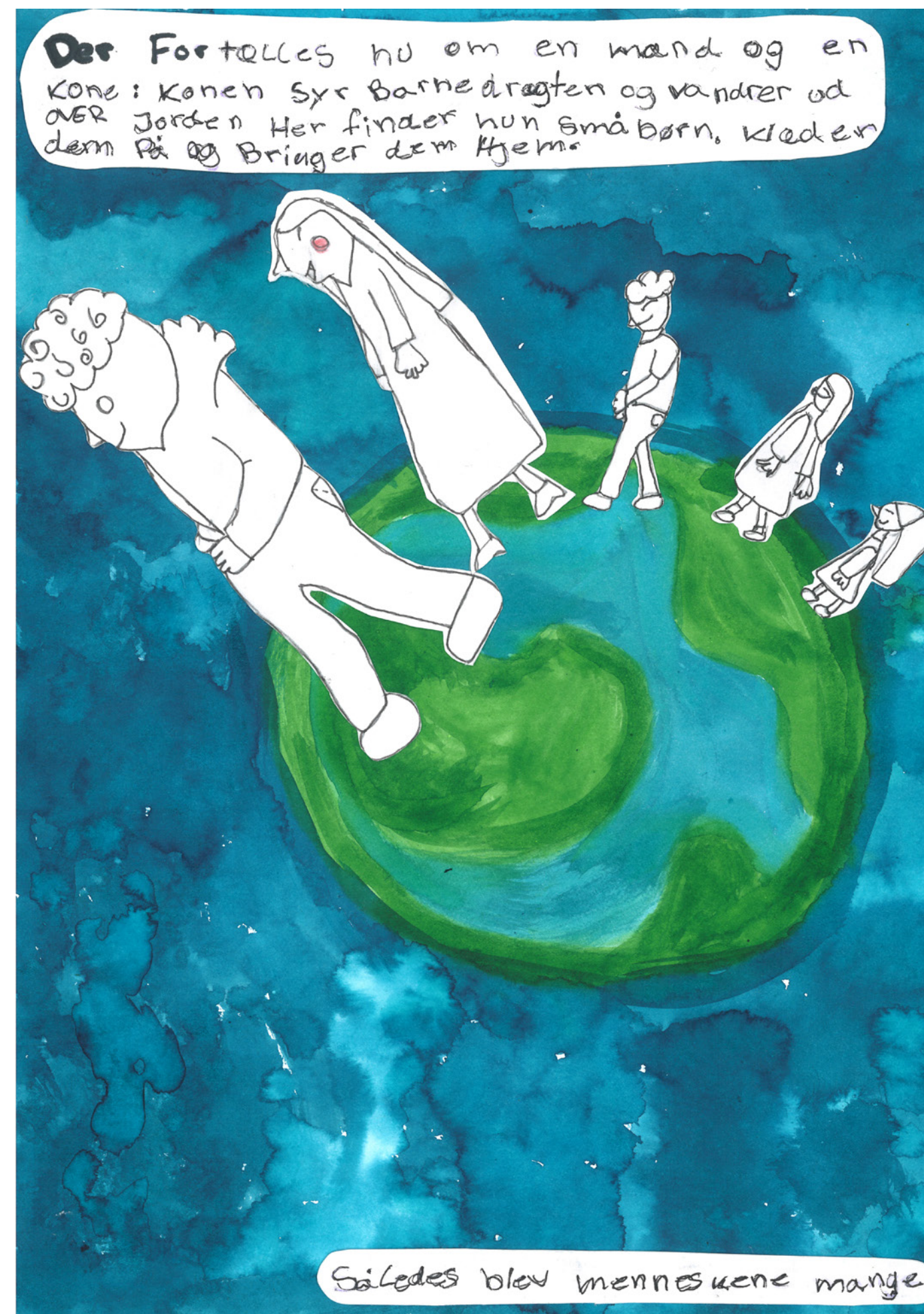
LIDT HISTORIE

Lilleskolernes historie starter som bekendt i 1949 med opret- telsen af "Den lille Skole" og i de efterfølgende årtier, starter der flere Lilleskoler især i København og omegn. Århus Friskole blev oprettet i 1952 med en parallel tilgang til dannelse og un- dervisning dog inden *lilleskole* var en kendt skolebetegnelse – deraf navnet. Samarbejdet mellem skolerne var essentielt, men skolerne var små og under udvikling, og hvornår opdager og prioriterer en skoleleder, at der er brug for en administrativ medarbejder? - Der er jo også en økonomi at tænke på.

I løbet af 1990'erne, hvor der er kommet flere *lilleskoler* til, bliver samarbejdet mere formaliseret. Nogle administrative medarbejdere på skolerne har kontakt til HK, som selvfølgelig har interesse i flere medlemmer – og HK er i 00'erne med til at arrangere kurser med AMU-midler, hvor de administrative på Lilleskolerne selv er med til at designe kurserne og supplere med sociale aktiviteter. Her lægges grobunden for det stærke sammenhold den dag i dag.

DE ADMINISTRATIVE ARBEJDSOPGAVERS KARAKTER

Mange falder næsten i søvn bare ved at høre ordlyden af "ad- ministrative arbejdsopgaver", men virkeligheden er, at der gem- mer sig mange farverige opgaver bag den søvndyssende ordlyd. I hvert fald når man taler om kontorarbejdet på en Lilleskole. Man skal ikke have talt lang tid med de dedikerede administra- tive medarbejdere for at finde ud af, at man godt kan glemme den gammeldags betragtning om en bogholder, der har styr på bogholderiet – og det er det. På den måde influerer *lilleskolen* også på kontoret. Man bliver nødt til at give lidt slip og hoppe op i båden og være med til at kæmpe den fælles sag, som handler om mennesker – om børn og voksne som lever, lærer og udvik- ler sig. Derfor er det ikke utænkeligt, at det er den administra- tive der vikarierer for en "morgenåbner", trøster et barn, giver en skoleleder gode råd, tager med på lejrskole og meget, meget

Men Menneskene fornerede sig; de blev flere og flere. – De kendte ikke Døden, dengang for længe, længe siden, og de blev meget gamle; til sidst kunde de ikke gaa, de blev blinde og maatte ligge. De kendte heller ikke Solen, de levede i Mørke; Dagen gryede aldrig. Kun inde i Husene haude de Lys, de brændte Vand i Lamperne; dengang kunde Vand brænde.

mere. Det er måske også derfor, at der skal en speciel støbning til at varetage 'embedet'. Det er absolut ikke alle der er klar over arbejdets karakter, når de lander på kontoret på en Lilleskole.

Der er ingen tvivl om, at der grundlæggende bliver sat stor pris på *Lilleskoletankerne* – også inde på kontoret, men det er selvfølgelig ikke altid en dans på roser. Som administrativ medarbejder er man som regel rimelig struktureret og pligtopfyldende, og der er selvfølgelig også en lang række "almindelige administrationsopgaver", der skal tages hånd om. Det er ofte arbejdsopgaver der kræver tid og ro, og der er sjældent andre til at tage over. Hvis du er på kursus, syg eller bare har brugt dagen på noget du ikke regnede med, så er bunken kun vokset til du kommer tilbage. Balancen i dette er nok den sværeste at finde, og det kræver at man tør stå ved sig selv, at man tør sige sin mening – og selvfølgelig at man bliver hørt.

DET GRUNDLÆGGENDE FÆLLESSKAB

Selvom man er en del af en lilleskoleagenda på skolen, hvor man er ansat, så kan det til tider være et lidt ensomt projekt på pinden ved arkivskabene. Et tankestrejf om at de færreste på skolen kender til de bunker af arbejdsopgaver man har liggende, og det tilhørende ansvar, er ikke utænkelig. Det kan egentlig meget godt sammenlignes med situationen for skolelederne, som også tit står alene med mangeartede arbejdsopgaver og væsentlige beslutninger. Det er helt sikkert også en del af forklaringerne på, at det er disse personalegrupper, der har de mest iøjnefaldende netværksgrupper på tværs af Lilleskolerne. Ofte har man ikke den nære kollega, hvor man lige kan læse lidt frustrationer af og sparre om en faglig problemstilling.

Uden at være for konkluderende og generaliserende i forhold til hvilken person man er, når man er ansat på en lilleskole, så kan man i netværket for de administrative medarbejdere på *lilleskolerne*, tydeligt fornemme det grundlæggende ønske om at bidrage med sine erfaringer og hjælpe andre. Fællesskabet er åbent for alle, og de fleste ser det som en grundlæggende og ønskværdig pligt at bistå en kollega. Derfor er det også det "store opråb" i fællesskabets tegn der råder; "Just call on me brother, if you need a hand. We all need somebody to lean on".

FREMTIDSAMBITIONERNE

At være glad for at gå på arbejde det meste af tiden, det er vigtigt. Netværket og den kollegiale sparringsmulighed er med til at give grobund for dette. "Sammen kan vi mere" vil fortsat være et bærende element, når lilleskolernes administrative personale samles på kursus eller i mindre netværksgrupper.

Som i samfundet generelt, så har arbejdsopgaverne ændret

NOGLE ARBEJDSOPGAVER

- Udbetaler udlæg og løn
- Etablerer brugbare systemer
- Har overblik over økonomien
- Skaffer vikarer
- Trøster barnet og kommer plaster på
- Laver Covid-19 opslag
- Kommunikerer med alle
- Udregner arbejdstiden
- Er det smilende ansigt når der er besøg
- Laver årsregnskab
- Sælger billetter til teaterugen
- Laver kaffe og frugt
- Bogfører
- Tager over hvor der mangler
- Søger refusioner
- Beroliger en frustreret forældre
- Laver oplæg til bestyrelsen

karakter i en længere årrække, og det vil ikke aftage. Mange flere data skal behandles, flere kontrolprocedurer, flere statistikker og en lovgivningsjungle der fortsætter. Så det er godt at være vant til at navigere i småkaos og på trods finde ro til at trække vejret. De administrative netværk er i høj grad et fagligt netværk, og det årlige kursus for lilleskolernes administrative personale, som er arrangeret af personalet selv, er tæt pakket med fagligt indhold, hvor der selvfølgelig også er plads til det sociale.

Alt personale på *Lilleskolerne* er tydeligt en del af noget større, så i den lidt fortravlede nutid, så skal man huske at der også sidder lilleskolefolk bag de støvede bogreoler og måske i værkstedet i kælderens.

Artiklen er skrevet på baggrund af et interview af kursusarrangørerne til "kursus for administrative medarbejdere 2022" – Lars Larsen, Lilleskolernes Sammenslutning

MISTRIVSEL OG LÆRERFAGLIGHED

Der er mange bud på, hvordan vi skal forstå mistrivsel blandt børn og unge i dag – mange mulige forklaringer ude at gå. De synes at kredse omkring en interessant dobbelthed mellem på den ene side en kritisk samfunds- og generationsdiagnostik og på den anden side udpegning af individuel patologi. Førstnævnte er primært et sociologisk perspektiv, hvor mistrivsel kobles til en ide om, at unge i dag lever i en 'særlig, vanskelig tid' med 'særlige udfordringer'. Nævnt i flæng tales om udfordringer i relation til tilstedeværelse og performance på sociale medier, overdreven skærmtid og for få sunde aktiviteter i fritidslivet samt et præstationspres grundet øgede krav til karakterer, uddannelsesvalg og uddannelsesparathed. Mistrivsel kobles i en sådan forståelse tæt til tidstypiske og flertydige præstationskrav. Samtidig tales der om generationer af børn og unge, som bliver curlet af forældre, der forsømmer deres opdragelsesopgave, hvorfor børnene ikke bliver robuste nok til at klare et hverdagsliv. Sådanne problemforståelser, baseret på brede samfundsanalyser og trends i tiden, synes at lægge op til en forfaldsanalyse: børn og unge bliver mere og mere skrøbelige. Som en konsekvens både af de ting de udsættes for og skærmes imod af forældre, i medier og i uddannelsessystemet. I sådanne forfaldsforståelser gøres børn og unge til objekter for de voksnes

bekymring, og man kan som forælder og underviser komme til at føle sig ganske afmægtig. Man kan opleve, at de indsatser, der er inden for rækkevidde, indskrænker sig til fx at sætte grænser for skærmtid hjemme eller i skolen.

Den anden side af dobbeltheden er udpegning af individuel patologi, hvor nogle børn/unge gøres til (særligt) særlige. Der tales om *sårbare børn og unge*, der på forskellige parametre synes væsensforskellige fra fx robuste eller livsduelige børn og unge. Sociologiske perspektiver på mistrivsel synes at sameksistere fint med en essensgørelse, der knytter mistrivsel til psykiske sårbarheder og patologi ved, at det første ses som forklaring på det andet. Problemet med både de sociologiske og psykologiske problemforståelser består i, at mistrivsel og sårbarhed synes næsten uundgåelig. En sådan deterministisk tilgang kan lukke for kreative udforskninger af, hvordan betingelser for præstation, oplevelser af tilhør og mening skabes og bevæges i konkrete livssammenhænge – fx i skolen. Forstår vi mistrivsel som iboende barnet eller som determineret af fx politisk bestemte strukturer og krav, så reduceres undervisere potentielt til passive vidner til en uundgåelig udvikling af individuelle sårbarheder eller til repræsentanter for et sårbarhedsskabende skolesystem. Dette afspejler ikke virkeligheden. Som I skolefolk vil vide, så arbejder

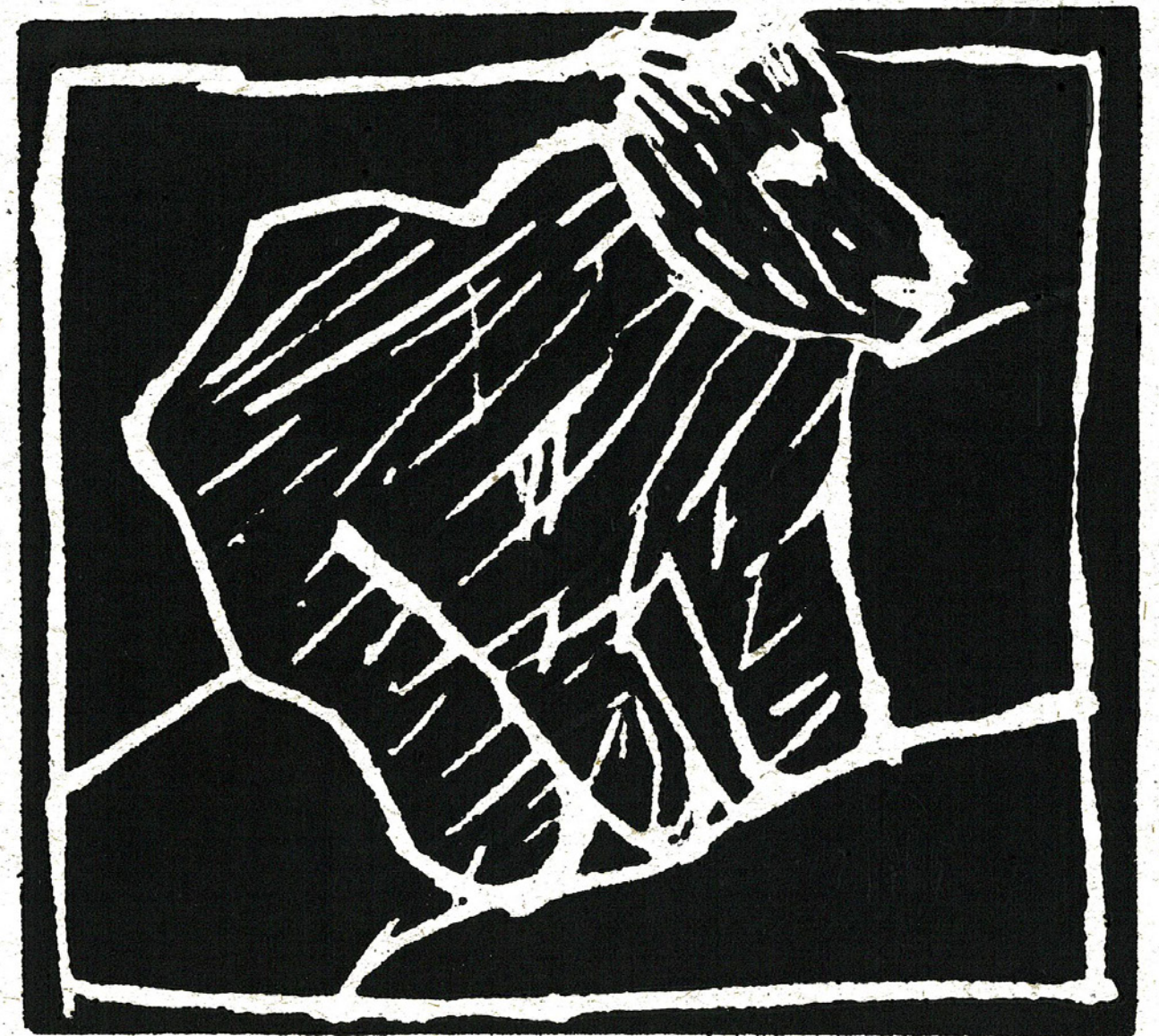
lærere med trivsel som en integreret del af deres undervisningspraksis. Lærere forholder sig til, hvordan børn/unge har det, deres sociale samspil og deres muligheder for at tage del i det, der sker i skolen – at arbejde med trivsel er en del af det at være lærer og at undervise. Et sådant fokus er en implicit kritik af pointer om, at lærere skal lære helt nye metoder for at arbejde med mistrivsel eller have nye 'trivselskompetencer'. Det leder os i stedet til en optagethed af, hvad det vil sige at arbejde lærerfagligt med elevers muligheder for at tage aktiv del i og at opleve tilhør og mening i fællesskaber i skolen – og hvornår og hvordan dette arbejde vanskeliggøres.

Børn og unges mistrivsel må i en skolesammenhæng forstås som udtryk for ganske *sammensatte* udfordringer, som derfor ikke er mulige at kategorisere på entydige eller enkle måder. I skolen kan elevers vanskeligheder være knyttet til angst, ordblindhed, forældres skilsmisse, skoleskifte, skoletræthed, mv.; vanskeligheder kan endvidere være knyttet til sociale konflikter, utryghed i ungefællesskabet, og fastlåste grupperinger, mv.; og til faglige vanskeligheder knyttet til lave præstationer i tests og manglende fagligt engagement. Og så er der de strukturelle organiseringer som lærerskifte, overgangen fra mellemtrin til udskoling, politiske krav om uddannelsesparathedsvurderinger og ressourceknaphed som også er med til at skabe vanskeligheder. Disse sammensatte udfordringer kan ikke forstås som isolerede problemer i børn/unges hverdagsliv i skolen, men må forstås som *forbundne og gensidigt påvirkelige*. Samtidig er de problemer som lærerne ikke nødvendigvis

kan løse. De kan ikke uden videre afskaffe uddannelsesparathedsvurderinger, genskabe brudte venskaber eller gøre det mindre svært at være ung etc.

Lærernes muligheder består snarere i at (gen) skabe skolen som et socialt mulighedsrum og udvikle betingelser for deltagelse i undervisningssituationer. Lærere kan ikke (*op*)løse elevers sammensatte livs- og skolevanskeligheder og kan ikke *give* børn og unge trivsel – men de kan tilstræbe at udvikle bedst mulige betingelser for, at elever kan tage del i skolens fælles aktiviteter. Det er faktisk det, lærere gør dagligt – tilstræber at skabe betingelser for at børn og unge kan tage del i og sammen gribe skolens sammensatte, faglige aktiviteter. Samtidig er det netop det lærerfaglige arbejde, der kan være ganske vanskeligt, fx når lærere oplever at mangle væsentlige ressourcer, når kravene til lærere og elever bliver for uforenelige, når problemforståelser låser sig fast og centrale parter opgiver samarbejdet.

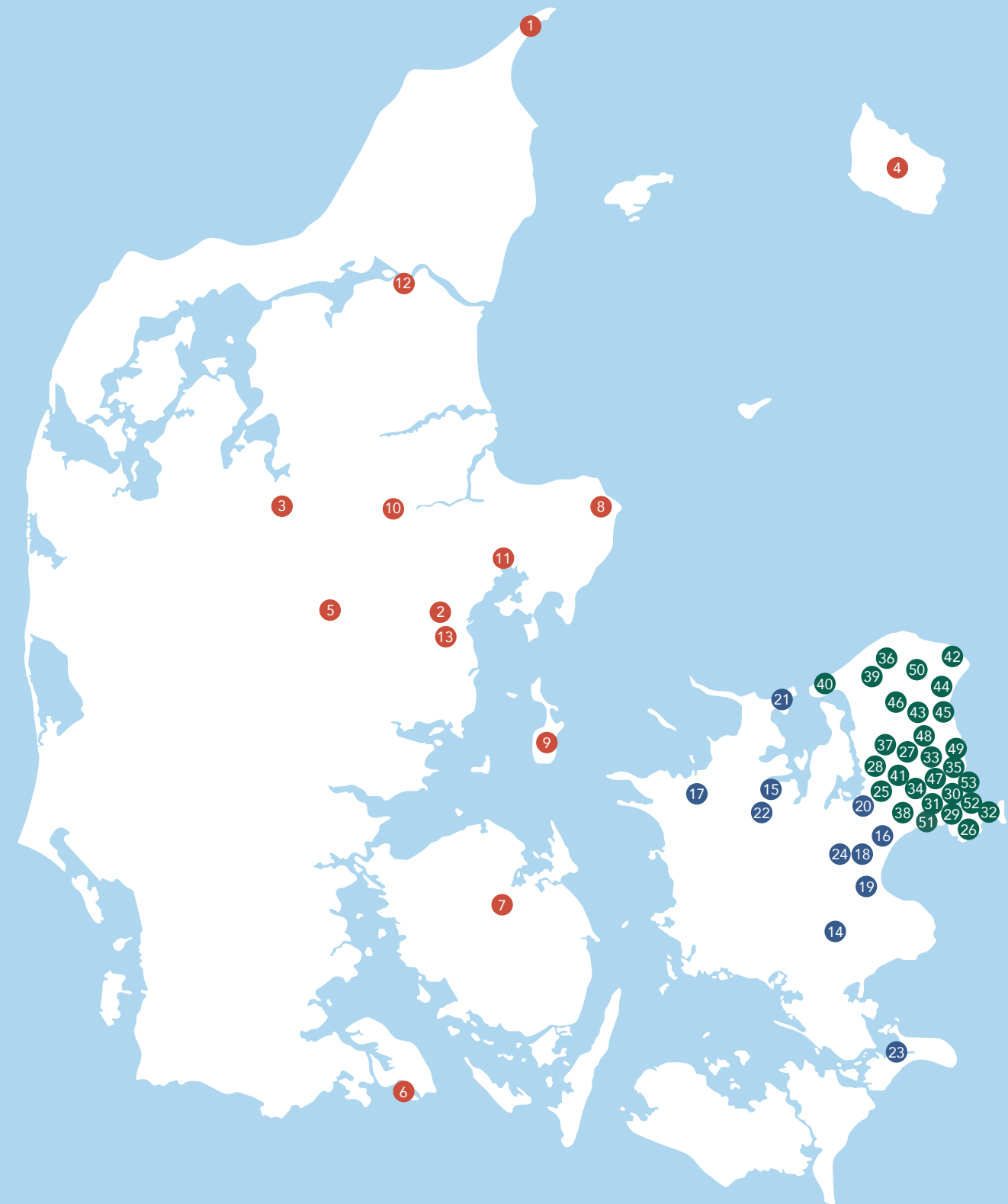
I dominerende fremstillinger af lærerfaglighed overses læreres undersøgelse og udvikling af hverdagslivets undervisningssammenhænge ofte og vi kan potentielt glemme denne faglighed i velmenende bekymring for børn og unges mistrivsel. Forstår vi imidlertid (mis)trivsel som koblet til læreres almene, pædagogiske opgave med at udvikle betingelser for deltagelse i konkrete læringsfællesskaber, så er det væsentligt, at vi som skoleledere, lærere, forskere, forældre og politikere sammen sætter fokus på: Hvordan kan vi styrke læreres muligheder for at udforske og udvikle sammenhænge mellem den enkelte, fællesskabet og de fælles, faglige aktiviteter?

Tilde deltager i Arbejdsgruppen Reformpædagogisk pædagogik, som Lilleskolernes Sammenslutning har taget initiativ til.

MEDLEMSSKOLERNE 2022

Jylland og Øerne

1) Brovandeskolen
Oprettet 1977, 0. - 9. kl., 185 elever
Nedre Mosevej 100, 9990 Skagen
Tlf.: 9844 4884
brovandeskolen@brovandeskolen.dk
www.brovandeskolen.dk
Forperson: Rikke Gylling
Langendorff
Skoleleder: Claus Ryom

2) Børnenes Friskole
Oprettet 1983, 0. - 9. kl., 215 elever
Næringen 98, 8240 Risskov
Tlf.: 8610 9545
kontoret@boernesfriskole.dk
www.boernesfriskole.dk
Forperson: Kristian Tylén
Skoleleder: Peter Leth Andersen

3) Friskolen i Viborg
Oprettet 1976, 0. - 9. kl., 194 elever
Ammunitionsvej 5, 8800 Viborg
Tlf.: 8662 0042
info@friskolen-viborg.dk
www.friskolen-viborg.dk
Forperson: Vibeke Vangkilde
Skoleleder: Henrik Andersen

4) Friskolen Østerlars
Oprettet 1964, 0. - 9. kl., 130 elever
Nybrovej 42, 3760 Gudhjem
Tlf.: 5649 8280
info@friskolen-oesterlars.dk
www.friskolen-oesterlars.dk
Forperson: Pia Duun Olsen
Skoleleder: Kira Lintrup Jensen

5) Gudenaaskolen
Oprettet 1976, 0. - 9. kl., 230 elever
Brunhøjvej 9, 8680 Ry
Tlf.: 8689 1759, Fax: 8689 0860
gudenaaskolen@gudenaaskolen.dk
www.gudenaaskolen.dk
Forperson: Britt Rønberg
Skoleleder: Lone Mathiesen
Laugesen

6) Kegnaes Friskole
Oprettet 2003, 0. - 9. kl., 117 elever
Østerbyvej 11, 6470 Sydals
Tlf.: 7440 5294
kontoret@kegnaes-friskole.dk
www.kegnaes-friskole.dk
Forperson: Kieran Wandall Larsen
Skoleleder: Konrad Kriescher

7) Lilleskolen Odense
Oprettet 1974, 0. - 9. kl., 228 elever
Blåbærvej 43, 5260 Odense S
Tlf.: 6613 2028
lilleskolen.odense@teliamail.dk
www.lilleskolenodense.dk
Forperson: Henrik Lund Nielsen
Skoleleder: Inger Kvist

8) Norddjurs Friskole
Oprettet 1981, 0. - 9. kl., 212 elever
Lergravesvej 4, 8500 Grenaa
Tlf.: 8630 9565
kontoret@norddjurs-friskole.dk
www.norddjurs-friskole.dk
Forperson: Nickolai Damgaard
Skoleleder: Dorte Albæk

9) Samsø Frie Skole
Oprettet 2003, 0. - 9. kl., 73 elever
Stadionsvej 4, 8305 Samsø
Tlf.: 8659 6979
kontor@samsøefrieskole.dk
www.samsøefrieskole.dk
Forperson: Kristina Thiemke
Skoleleder: Anna Mattsson

10) Randers Lille Skole
Oprettet 1970, 0. - 9. kl., 218 elever
Tøjhushavevej 28-30, 8900 Randers
Tlf.: 8642 2010
rls@randerslilleskole.dk
www.randerslilleskole.dk
Forperson: Rene Berg Andersen
Skoleleder: Claus Pawelczyk

11) Syddjurs Friskole
Oprettet 1980, 0. - 9. kl., 177 elever
Molsvej 80B, 8410 Rønde
Tlf.: 8636 5252
kontoret@syddjursfriskole.dk
www.syddjursfriskole.dk
Forperson: Louise Rosenbaum
Skoleleder: Jasmin Heide

12) Aalborg Friskole
Oprettet 1980, 0. - 9. kl., 230 elever
Sohngårdsholmsvej 47
9000 Aalborg
Tlf.: 9814 7033
kontor@aalborg-friskole.dk
www.aalborg-friskole.dk
Forperson: Lisbeth Pagter
Skoleleder: Nicolai Lange

13) Århus Friskole
Oprettet 1952, 0. - 9. kl., 208 elever
Søholmsvej 13, 8260 Viby J
Tlf.: 8628 3354
skoleleder@aarhus-friskole.dk
www.aarhus-friskole.dk
Forperson: Kristian Lassen
Skoleleder: Marie Ludvigsen

Sjælland og Møn

14) Haslev Privatskole
Oprettet 1973, 0. - 9. kl., 412 elever
Jens Chr. Skovs Vej 3, 4690 Haslev
Tlf.: 5631 2969
adm@haslevprivatskole.dk
www.haslevprivatskole.dk
Forperson: Anette Nygaard Bang
Skoleleder: Gitte Fuglsang Kehl

15) Holbæk Lilleskole
Oprettet 1981, 0. - 10. kl.,
320 elever
Stenhusvej 22 A, 4300 Holbæk
Tlf.: 5945 0045
lilleskole@hls.dk
www.hls.dk
Forperson: Mikkel Thorning
Skoleleder: Anders Frøkjær Mørch

16) Hundige Lille Skole
Oprettet 1968, 0. - 9. kl., 235 elever
Hundige Bygade 10, 2670 Greve
Tlf.: 4397 4300
kontor@hundige-ls.dk
www.hundige-ls.dk
Forperson: Kir Hvolris
Skoleleder: Lars Støchkel-Hinum

17) Højbo Friskole
Oprettet 1974, 0. - 9. kl., 189 elever
Kalundborgvej 49, 4591 Føllenslev
Tlf.: 5929 1438
kontor@hoejbo-friskole.dk
www.hoejbo-friskole.dk
Forperson: Kirsten Justiniano
Skoleleder: Freja Hvidberg

18) Jersie Privatskole
Oprettet 2013, 0. - 9. kl., 107 elever
Åsvej 1, 2680 Solrød Strand
Tlf.: 5371 5900
adm@jersieprivatskole.dk
www.jersieprivatskole.dk
Forperson: Jan H. Jensen
Skoleleder: Sus Rudiengaard

19) Køge Lille Skole
Oprettet 1968, 0. - 9. kl., 213 elever
Egøjevej 130, 4600 Køge
Tlf.: 5665 0504
adm@klis.dk
www.klis.dk
Forperson: Sune Dyrland Aagaard
Skoleleder: Peter Kilmose

20) Roskilde Lille Skole
Oprettet 1964, 0. - 9. kl., Bh,
228 elever
Gundsøllevej 50, 4000 Roskilde
Tlf.: 4678 7238
rls.lilleskole@rls.dk
www.roskidelilleskole.dk
Forperson: Jesper Henriksen
Skoleleder: Søren Erhard Hansen

21) Rørvig Friskole
Oprettet 1968, 0. - 9. kl., 164 elever
Søndervangsvej 43, 4581 Rørvig
Tlf.: 5991 8337
info@rorvigfriskole.dk
www.rorvigfriskole.dk
Forperson: Franz Reich Jensen
Skoleleder: Anne Marie Sandager

22) Sdr. Jernløse Lilleskole
Oprettet 1998, 0. - 7. kl., Bh,
97 elever
Sdr. Jernløsevej 51, 4420 Regstrup
Tlf.: 5918 3259
kontor@sj-lilleskole.dk
www.sj-lilleskole.dk
Forperson: Jannie Randrup
Skoleleder: Tony Tang
Christiansen

23) Skolen for Livet
Oprettet 2015, 0. - 9. kl., 61 elever
Kostervej 26, 4780 Stege
Tlf.: 5265 6754
post@skolenforlivet.nu
www.skolenforlivet.nu
Forperson: Allan Schmidt
Skoleleder: Kasper Jørgensen

24) Vor Frue Friskole
Oprettet 2020, 0. - 7. kl., 25 elever
Gl. Tjærebyvej 100, 4000 Roskilde
Tlf.: 6143 9786
info@vorfruefriskole.dk
www.vorfruefriskole.dk
Forperson: Jesper Sø
Skoleleder: Anja Nørager-Nielsen

København og Nordsjælland

25) Albertslund Lille Skole

Oprettet 1967, 0. - 9. kl., 228 elever
Herstedøster Skolevej 28,
2620 Albertslund
Tlf.: 4345 1230
info@albertslundlilleskole.dk
www.albertslundlilleskole.dk
Forperson: Annette Surl Pedersen
Skoleleder: Trine Nielsen

26) Amager Lille Skole

Oprettet 1968, 0. - 9. kl., 255 elever
Rodsovej 47, 2300 København S
Tlf.: 3259 1390
info@amagerlilleskole.dk
www.amagerlilleskole.dk
Forperson: Rikke Borbjerg
Skoleleder: Bjarne Højlund

27) Bagsværd Friskole

Oprettet 1957, 0. - 9. kl., 197 elever
Skovalleen 6, 2880 Bagsværd
Tlf.: 4498 4335
kontor@b-friskole.dk
www.bagsvardfriskole.dk
Forperson: Jette Juhl Nielsen
Skoleleder: Trine Stein Graakjær

28) Ballerup Ny Skole

Oprettet 1973, 0. - 9. kl., 189 elever
Tvendagervej 4, 2750 Ballerup
Tlf.: 2965 2351
kontor@ballerupnyskole.dk
www.ballerupnyskole.dk
Forperson: Mattias Forsman
Skoleleder: Stine Linderod Larsen

29) Byens Skole

Oprettet 1971, 0. - 9. kl., 465 elever
Høffdingsvej 75, 2500 Valby
Tlf.: 3616 7746
byens@byens-skole.dk
www.byensskole.dk
Forperson: Nils Riske
Skoleleder: Morten May

30) Børne U.N.I.

Oprettet 1996, 0. - 9. kl., 295 elever
Valdemarsgade 14, 1665
København V
Tlf.: 3325 3405
info@borneuni.dk
www.borneuni.dk
Forperson: Jakob de Lemos
Skoleleder: Gitte Svenning

31) Den dansk-franske Skole

Oprettet 2010, 0. - 9. kl.
Tagensvej 188, 2400 København NV
Tlf.: 3070 3355
ecolefrancodanoise@gmail.com
www.ecolefrancodanoise.dk
Forperson: Benoit Paquin
Skoleleder: Anne Sofie Bosc

32) Den Grønne Friskole

Oprettet 2014, 0. - 9. kl.,
191 elever
Stranddodsvej 38-40, 2300
København S
Tlf.: 2567 8553
sekretaer@dengroenfriskole.dk
www.dengroenfriskole.dk
Forperson: Jakob Tøt Lodbjerg
Skoleleder: Dorthe Junge

33) Den Lille Skole

Oprettet 1949, 0. - 9. kl., 231 elever
Gammelmosevej 228, 2800 Lyngby
Tlf.: 4498 3926
dls@denlilleskole.dk
www.denlilleskole.dk
Forperson: Susanne Heerup
Mortensen
Skoleleder: Simon Møller Petersen

34) Den Lille Skole i København

Oprettet 1968, 0. - 6. kl., 139 elever
Lindholmsvej 18, 2700 Brønshøj
Tlf.: 3860 1616
lilleskolen-kbh@lilleskolen-kbh.dk
lilleskole-kbh.skoleporten.dk/sp
Forperson: Tobias Kjølens
Skoleleder: Erik Fischer

35) Det Frie Gymnasium, grundskolen

Oprettet 1970, 8.-10.klasse,
125 elever
Møllegade 26, 2200 København N
Tlf.: 3537 1111
adm@detfri.dk
www.detfri.dk
Forperson: Birgitte Koch
Skoleleder: Peter Futtrup

36) Esrum Kost- og friskole

Oprettet 1988, 6. - 10. kl., 33 elever
Esrum Hovedgade 18, 3230 Græsted
Tlf.: 4839 0950
kontor@esrumkostskole.dk
www.esrumkostskole.dk
Forperson: Bjørn Strange
Skoleleder: Mads Unger Mikkelsen

37) Farum Lilleskole

Oprettet 2019, 0.-5-klasse, 55 elever
Farum Park 2, 3520 Farum
Tlf.: 2890 8970
kontor@farumlilleskole.dk
www.farumlilleskole.dk
Forperson: Jesper Christian Holst
Skoleleder: Karina Larsen

38) Freinetskolen

Oprettet 1976, 0. - 9. kl., 200 elever
Valby Langgade 117, 2500 Valby
Tlf.: 2522 2650
kontor@freinetskole.dk
www.freinetskolen.dk
Forperson: Janus Ringgaard
Skoleleder: Michael Christiansen

39) Gribskov Lilleskole

Oprettet 1967, 0. - 9. kl., 101 elever
Ny Mårumvej 302, 3200 Helsingør
Tlf.: 4879 5343
gs@gribskov-skole.dk
www.gribskov-skole.dk
Forperson: Pernille Jellinggaard
Skoleleder: Lasse Østergaard

40) Halsnæs Lilleskole

Oprettet 2000, 0. - 9. kl., 177 elever
Hågendrupvej 6 Torup, 3390
Hundested
Tlf.: 4798 8883
post@halsnaesskolen.dk
www.halsnaesskolen.dk
Forperson: Jakob Ghiassi Larsen
Skoleleder: Per Schantz

41) Hareskovens Lilleskole

Oprettet 1965, 0. - 9. kl., 263 elever
Skovbovænget 124, 2750 Ballerup
Tlf.: 4498 8210
mail@hareskovenslilleskole.dk
www.hareskovenslilleskole.dk
Forperson: Linda Christoffersen
Skoleleder: Charlotte Eriksen
Winding

42) Helsingør Lille Skole

Oprettet 1962, 0. - 10. kl.,
217 elever
Fredericiavej 1, 3000 Helsingør
Tlf.: 4921 0203
kontor@lilleskolen.dk
www.lilleskolen.dk
Forperson: Ricko-Preben Hansen
Ginnerup
Skoleleder: Christine Kofoed

43) Hillerød Lille Skole

Oprettet 1966, 0. - 9. kl., 222 elever
Brødeskovvej 3, 3400 Hillerød
Tlf.: 4826 6586
kontoret@hillerod-lilleskole.dk
www.hillerod-lilleskole.dk
Forperson: Sille Bruhn Larsen
Skoleleder: Sanne Wiedemann

44) Humlebæk Lille Skole

Oprettet 1967, 0. - 9. kl., 193 elever
Boserupvej 101, 3050 Humlebæk
Tlf.: 4919 1029
humlebaek@lilleskoler.dk
www.hbls.dk
Forperson: Linda Harrison Jensen
Skoleleder: Lis Türck Kallesen

45) Hørsholm Lille Skole

Oprettet 1970, 0. - 9. kl., 190 elever
Højskolevej 11, 2960 Rungsted Kyst
Tlf.: 4586 2232
hlsk@hlsk.dk
www.hlsk.dk
Forperson: Søren Andersen
Skoleleder: Marianne Andersen

46) Nordsjællands Friskole

Oprettet 1981, 7. - 10. kl., 64 elever
Rønbjerg Allé 2, 3400 Hillerød
Tlf.: 4826 8697
kontor@nsj-friskole.dk
www.nsj-friskole.dk
Forperson: Per Kristensen
Skoleleder: Morten S. Pedersen

47) Nørrebro Lilleskole

Oprettet 1975, 0. - 9. kl., 204 elever
Prinsesse Charlottes gade 34-36,
2200 København N
Tlf.: 3535 4501
kontoret@norrebro-lilleskole.dk
www.norrebro-lilleskole.dk
Forperson: Jacob Sørensen
Skoleleder: Jacob Hatting

48) Rudersdal Lilleskole

Oprettet 1987, 0. - 9. kl., 84 elever
Vejlesøvej 40B, 2840 Holte
Tlf.: 4542 5887
kontor@rudersdal-lilleskole.dk
www.rudersdal-lilleskole.dk
Forperson: Klaus Vedel
Skoleleder: Anna Harder

49) Ryparken Lille Skole

Oprettet 1970, 0. - 7. kl., 180 elever
Gartnerivej 3, 2100 København Ø
Tlf.: 3929 6639
kontor@ryp.dk
www.ryparkenskole.dk
Forperson: Nanna Steenberg
Meyer
Skoleleder: Mette Lisbjerg

50) Skolen på Slotsvænget

Oprettet 1985, 6.-10. kl., 37 elever
Slotsvænget 61, 3480
Fredensborg
Tlf.: 4847 6777
skolen@slotsvaenget.dk
www.slotsvaenget.dk
Forperson: Peter Højgaard
Pedersen
Skoleleder: Kasper Nyboe Pavar

51) Trekronergade Freinetskole

Oprettet 1979, 0. - 9. kl., 211 elever
Trekronergade 46, 1., 2500 Valby
Tlf.: 3617 3162
kontor@trekroner-freinet.dk
www.trekronergadefreinet.dk
Forperson: Katrine Vrang Hauberg
Skoleleder: Hanna Jessen

52) Ørestad Friskole

Oprettet 2004, 0. - 9. kl., 221 elever
Nordre Digevej 6, 2300
København S
Tlf.: 3312 8181
info@orestad-friskole.dk
www.orestad-friskole.dk
Forperson: Dennis Christensen
Skoleleder: Ingelise Tingdal
Rasmussen

53) Østerbro Lilleskole

Oprettet 1970, 0. - 9. kl., 215 elever
Sionsgade 5 A, 2100 København Ø
Tlf.: 3929 7114
post@osterbrolilleskole.dk
www.oesterbrolilleskole.dk
Forperson: Christoph Ellersgaard
Skoleleder: Gitte Mathiasen

LILLESKOLERNES SAMMENSLUTNINGS BESTYRELSE

Nicolai Lange
Formand,
Aalborg Friskole

Peter Leth Andresen
Næstformand,
Børnenes Friskole

Marie Ludvigsen
Skoleleder,
Århus Friskole

Jasmin Heide
Skoleleder,
Syddjurs Friskole

Rune Bundesen
Forælder,
Hareskovens Lilleskole

Konrad Kriescher
Skoleleder,
Kegnæs Friskole

Astrid Hestbech
Adjunkt,
Professionshøjskolen Absalon

Rikke Dyrmosé
Suppleant, børnehaveleder,
Roskilde Lilleskole

Kira Lintrup Jensen
Suppleant, skoleleder,
Friskolen Østerlars

Sune Jon Hansen
Sekretariatsleder,
Lilleskolernes Sammenslutning

Niels Strunge
Chefkonsulent,
Lilleskolernes Sammenslutning

Lars Larsen
Konsulent,
Lilleskolernes Sammenslutning

FORKORTELSER

0. = børnehaveklasse
Bh. = børnehave

Udvalg: Bestyrelsen deltager på forskellig vis i udvalg og i planlægningen af kurser og træf henvendt til bestyrelsesmedlemmer, ledere og medarbejdere.
I planlægningsarbejdet medvirker desuden ofte en arbejds-gruppe eller et kursusudvalg – det gælder eksempelvis Ledertræffet og Lederiet.

20 22

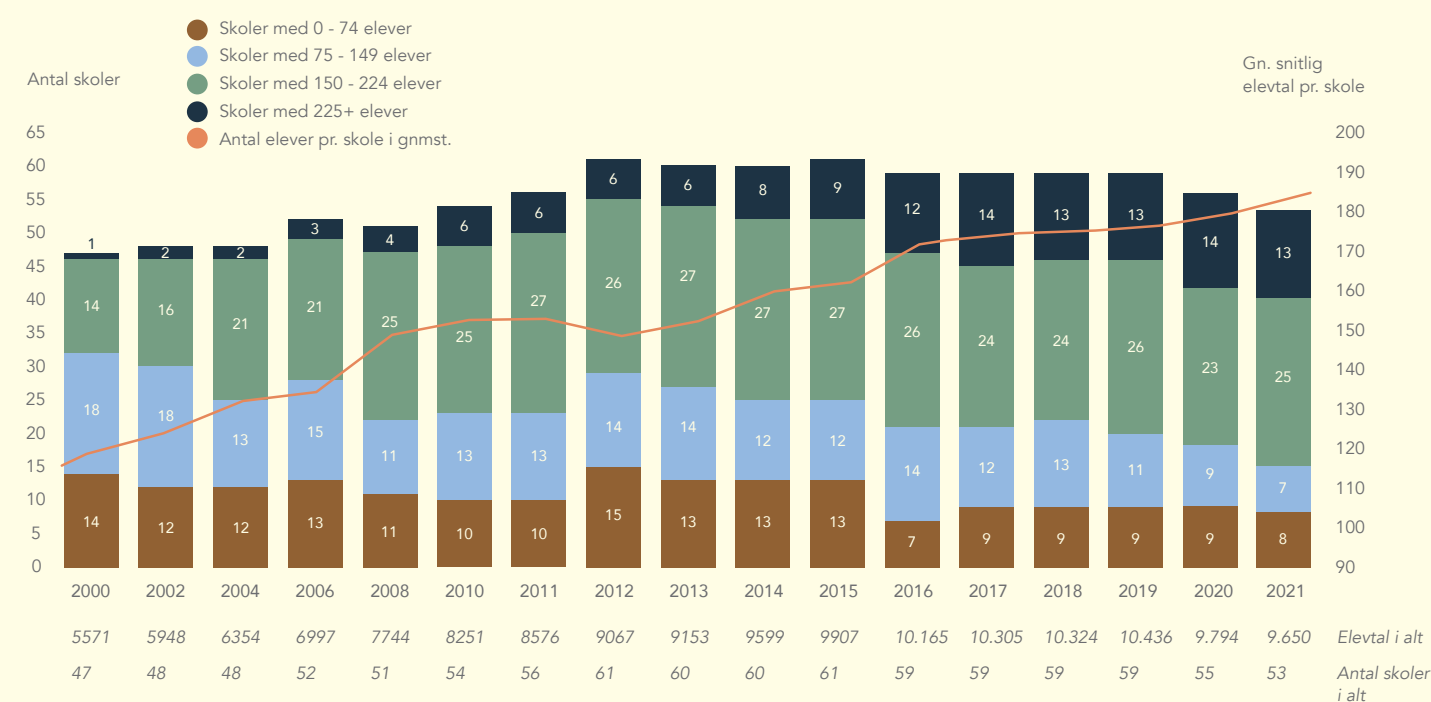
Nøgletal og medlemsskoler

Takstkatalog FL 2022

Generelle driftstilskud kr. pr. årselev

<p>Grundtilskud</p> <p>400.000 pr. skole, dog maks. 10.000 kr. pr. elev</p>	<p>Bygningstilskud</p> <p>2.243 pr. elev</p>	<p>Tilskud til kostafdelinger ved frie grundskoler</p> <p>51.854 pr. kostelev</p>	<p>Tilskud til SFO</p> <p>8.027 pr. SFO-elev</p>
<p>Undervisnings- taxameter</p> <p>TAKST 1 37.016 (for årselever under 13 år)</p> <p>TAKST 2 48.861 (for årselever på eller over 13 år, men ikke i 10. klasse)</p> <p>TAKST 3 47.756 (for årselever i 10. klasse)</p>	<p>Fellesudgifts- taxameter</p> <p>TAKST 1 7.049 (for antal årselever, der ikke overstiger 220 årselever)</p> <p>TAKST 2 2.820 (for antal årselever, der overstiger 220 årselever)</p>	<p>Specialundervisnings- tilskud</p> <p>Takst for 1. specialundervisningselev 113.218</p> <p>Takst for 2. specialundervisningselev 101.896</p> <p>Takst for 3. og følgende specialundervisningselever 67.931</p> <p>Takst for 13. og følgende specialundervisningselever på profilskoler 43.316</p>	<p>Inklusionstilskud pr. skole</p> <p>TAKST 1 0 - 149 elever 136.799</p> <p>TAKST 2 150 - 299 elever 129.959</p> <p>TAKST 3 300 - 449 elever 123.119</p> <p>TAKST 4 450 elever og derover 116.279</p>

Medlemsskolerne - størrelse og elevantal

Program

Lilleskoletræf

2022

22.-23. april på Sdr. Jernløse Lilleskole
og Hotel Strandparken, Holbæk

FREDAG DEN 22. APRIL

13.00 / Ankomst på Sdr. Jernløse Lilleskole

Let frokost

13.30 / Velkomst

13.45 / Repræsentantskabsmøde 2022

16.30 / Søborggruppen: Psykologerne kommer

Hvad skete der med pædagogikken og kan vi danne og fastholde fællesskaber, hvis der skal tages særlige hensyn til alle?

Oplæg ved Line Knutzon, dramatiker.

17.45 / Afgang til Hotel Strandparken, Holbæk

19.30 / Festmiddag, livemusik med Det lille Kester, dans og festivitas

LØRDAG DEN 23. APRIL

08.00 / Morgenmad

09.30 / Til forsvar for den pædagogiske og faglige skole

Oplæg og facilitering af workshops ved Steen Nepper Larsen, lektor, Uddannelsesvidenskab, DPU. Sammen med Steen skal vi granske og klædes på til at forklare og forsvare, hvad vi vil med vores lilleskole. Det bliver en formiddag med både oplæg og workshops og diskussioner om, hvordan man som bestyrelse og daglig ledelse kan holde og sætte kursen for sin skole – holde fast i sin skole, i sine forståelser af og sin praksis for at lave skole sammen.

12.30 / Afrunding, tak for i år og sandwich to-go

Lilleskolernes Sammenslutning
Schillerhuset
Nannasgade 28
2200 København N

Tlf. 6914 9664

www.lilleskolerne.dk
post@lilleskolerne.dk